

OP Gruppens delårsrapport
1.1–30.9.2016

OP Gruppens delårsrapport 1.1–30.9.2016: Resultatet och ökningen i antalet nya kunder rekordartade

Resultatet för januari–september var gruppens näst bästa någonsin, nya bolån togs ut för 11 % mer än ett år tidigare

- Resultatet före skatt var 921 miljoner euro (926) och lönsamheten låg på målnivån i enlighet med strategin.
- Resultatet före skatt för juli–september, 306 miljoner euro (299), var gruppens bästa resultat för det tredje kvartalet någonsin.
- Räntenettet ökade med 4 % och försäkringsnettot med 5 %, medan nettoprovisionsintäkterna minskade med 2 %. Kostnaderna ökade med 3 %, närmast till följd av ökningen i utvecklingsåtgärderna.
- Eget kapital överskred 10 miljarder euro.
- CET1-kapitaltäckningen var vid slutet av september 19,7 % (19,5). I Europeiska bankmyndighetens stresstest överskred gruppens kapitaltäckning klart myndigheternas minimikrav också i ett mycket ofördelaktigt scenario.
- Bolånen och företagskrediterna samt insättningarna ökade på ett år med 5 %. De uttagna bolånen ökade med 11 %.
- Skadeförsäkringens operativa totalkostnadsprocent var 86,5 (86,3). Premieintäkterna ökade med 2 %.
- Kapitalförvaltningens medel som förvaltas ökade med 12 % från samma tidpunkt året innan.
- Gruppens resultat för 2016 uppskattas bli ungefär lika stort som rekordresultatet 2015.

OP Gruppen fick 120 000 nya bankkunder och nästan 230 000 nya ägarkunder

- OP Gruppen fick 120 000 nya bankkunder, dvs. 22 % mer än ett år tidigare. Ökningen var särskilt stor under det andra och tredje kvartalet. Antalet ägarkunder ökade med närmare 230 000 till över 1,7 miljoner.
- Ny OP-bonus samlades för 154 miljoner euro, dvs. nästan 5 % mer än ett år tidigare.
- Avvikande från den allmänna utvecklingen inom branschen har kundbelåtenheten och anseendet förbättrats enligt undersökningar som offentliggjorts under rapportperioden (EPSI Ratings bank- och finansundersökning 2016, T-medias undersökning av förtroende och anseende).
- För gruppen fastställdes i juni en kraftigt förnyande strategi. Den nya strategin har börjat genomföras på bred front. Under rapportperioden öppnades ett nytt Pohjola-sjukhus i Tammerfors. De strategiska målen kompletterades under hösten med en ny kundupplevelsemätare.

OP Gruppens nyckeltal

	1–9/2016	1–9/2015	Förändring, %	1–12/2015
Resultat före skatt, milj. €	921	926	-0,6	1 101
Bankrörelse	467	531	-12,0	642
Skadeförsäkring	200	218	-8,5	259
Kapitalförvaltning	191	168	13,9	213
Ny OP-bonus som samlats till ägarkunder	154	147	4,8	197
	30.9.2016	30.9.2015	Förändring, %	31.12.2015
CET1-kapitaltäckning, %	19,7	18,6	1,0*	19,5
Avkastning på ekonomiskt kapital, %**	22,2	21,2	1,0*	21,5
Kapitalbasen i förhållande till minimibeloppet av kapitalbasen (konglomeratlagen), %***	164	180	-16*	191
Nedskrivningar av fordringar i kredit- och garantistocken, %	0,06	0,08	0,0*	0,10
Bank- och försäkringsrörelsens gemensamma kunder (1 000)	1 720	1 637	5,1	1 656

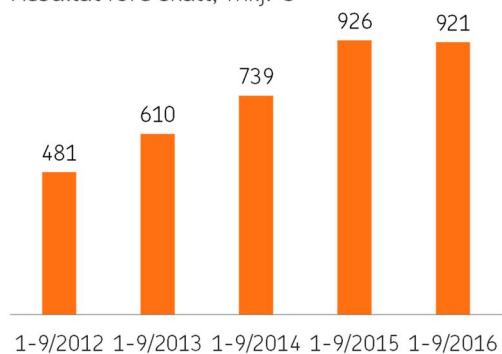
Som jämförelsetal för resultatet har använts talen för motsvarande perioder 2015. För balansräkningstal och andra tal av tvärsnittstyp har som jämförelsetal använts talet vid slutet av 2015 om inte annat nämns.

*förändring i relationstalet

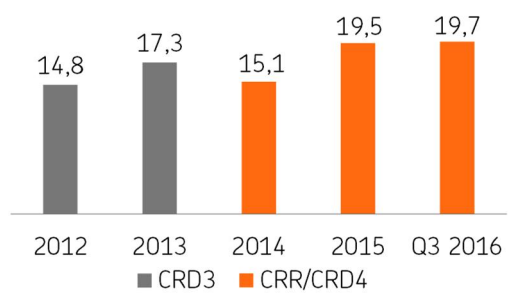
**12 mån. glidande, förändringen anges som förändring av relationstalet

***Relationstalet enligt konglomeratlagen har beräknats med Solvens II-övergångsbestämmelserna och jämförelseuppgifterna har ändrats

Resultat före skatt, milj. €

Kärnprimärkapitaltäckning (CET1), Core Tier 1 före övergångsbestämmelser, %

Chefdirektör Reijo Karhinens kommentarer

I och med vår nya strategi förnyar OP Gruppen sig djärvt, och vår ekonomiska grundkondition och dragningskraft som samarbetspartner är utmärkta och förstärks ytterligare. Vi har lyckats göra val som våra kunder uppskattar. Undersökningens resultat visar att vår kundbelåtenhet, till avvikelse från branschens allmänna linje, har förbättrats, och inflödet av nya kunder har varit exceptionellt kraftigt. Till våra framgångar under början av året räknar jag också klart att vår tillväxt varit snabbare än tillvästen på marknaden över lag och att vår resultatutveckling var fortsatt rekordartad.

Vår goda resultatutveckling fick stöd av volymtillväxten och den tydliga ökningen i räntenettet som följt av den. Samtidigt hölls kostnadsutvecklingen måttfull, trots att vi väsentligt ökade våra satsningar på utveckling av produkter och tjänster. Beaktansvärt är att kreditförlusterna fortfarande är små. Utvecklingen i provisionsintäkterna var dämpad under början av året.

Finansbranschen befinner sig i ett kraftigt brytningsskede till följd av digitaliseringen, nya konkurrenter på marknaden och den kraftiga förändringen i kundbeteendet. I OP Gruppen måste vi se till att vi inte låter vår framgång bromsa upp takten för förnyelsen. Också den som är stark måste nu förnya sig, och även radikala förändringar är nödvändiga då vi anpassar oss till de realiteter som den nya vardagen för med sig.

Våra val styrs av vår förnyade strategi som fastställdes i juni. Genomförandet av den främjas av vår starka ekonomi. För att skapa ett nytt slags flerbranschföretag måste vi lära oss mycket nytt och avstå från gammalt i allt snabbare takt. Våra största utmaningar är att förbättra vår smidighet på bred front, att skapa ny intjäning på en disruptiv marknad samt att trygga priskonkurrensen.

Kunden står i fokus för vår strategi. Vi har lyft upp kundupplevelsen och fortlöpande förbättring av den som en av våra viktigaste strategiska mätare. Kundens förväntningar och förändringen i kundbeteendet sporrar oss att ta fram nya, begripliga tjänstekoncept över branschgränserna. Då omvärlden förändras och världen omkring oss splittrar sig, behövs det hela tiden samlande krafter som hjälper människorna att hantera sin vardag. Pohjola Sjukhus stora kundbelåtenhet är ett bevis på hur vi kan skapa en oslagbar kundupplevelse genom att fördomsfritt kombinera tjänster och produkter.

Snart 100-åriga Finland förtjänar och behöver djärva föregångare. Ekonomisk tillväxt i framtiden kräver investeringar, som inte uppstår utan förnyelse. Samhällets uppgift är att bygga ramar som stöd för förnyelsen – de tidigare tillgångarna är i hög grad förbrukade. Finlands ekonomi har fortsatt att långsamt återhämta sig, och förtroendet för de ekonomiska utsikterna har förbättrats en aning. Finanspolitiken har redan börjat gå mot rätt håll, men gör den det tillräckligt snabbt? Världen förändras nu i en sådan takt som ett tänkande som baserar sig på ett fyraårigt regeringsprogram inte kan beakta. Nu krävs det större smidighet och innovativ förnyelse inom alla delområden i samhället. I den digitala omvärlden har Finland alla förutsättningar att nå framgång som överträffar landets storlek.

OP Gruppens delårsrapport 1.1–30.9.2016

Innehåll

Omvärlden	5
Resultat och omslutning.....	6
Viktiga händelser i januari–september	8
Hur gruppen främjat ägarkundernas och omvärldens framgång.....	8
Ansvarskänsla.....	9
Kundrelationer och kundförmåner.....	10
Flerkanalstjänster.....	10
Kapitaltäckning	11
Riskposition.....	12
Ratingar.....	15
Segmentens resultat	16
Bankrörelse.....	16
Skadeförsäkring.....	18
Kapitalförvaltning.....	20
Övrig rörelse.....	22
Förändringar i OP Gruppens struktur.....	22
Personal och ersättningar	23
OP Andelslags förvaltning.....	23
Investeringar och tjänsteutveckling.....	23
Utsikter för återstoden av året.....	23

Resultaträkning

Rapport över totalresultatet

Balansräkning

Rapport över förändringar i eget kapital

Kassaflödesanalys

Segmentrapportering

Noter

Omvärlden

Den globala ekonomin växte under det tredje kvartalet fortfarande långsamt. Förtroendeindikatorerna förbättrades och den osäkerhet som den brittiska EU-folkomröstningen förorsakade på finansmarknaden jämnade ut sig under slutet av rapportperioden. Brexit och många andra ekonomiska och politiska risker förmörkar dock fortfarande utsikterna. Inom euroområdet var den ekonomiska tillväxten fortsatt dämpad. Inflationen ökade något och var 0,4 procent.

Europeiska centralbanken fortsatte enligt planerna med det köpprogram för värdepapper som den utvidgat på våren. I september meddelade centralbanken att den utreder åtgärder för att trygga genomföringen av programmet.

Marknadsräntorna fortsatte att sjunka något i juli efter den brittiska folkomröstningen. Som lägst var räntorna i slutet av september då finska statens kapitalkrav på 10 års lån var negativt.

Ekonomin i Finland växte fortfarande långsamt med hemmamarknaden som drivkraft. Bygghverksamheten var fortfarande livlig och detaljhandels försäljning ökade. Investeringarna har ökat främst tack vare den kraftiga tillväxten inom bygghverksamheten i år. Arbetslösheten fortsatte att minska och hushållens förtroende förbättrades. Exporten var fortfarande svag. Industrins förtroende stärktes dock.

Inom euroområdet växer ekonomin i den närmaste framtiden fortfarande stabilt, men långsamt. Inflationen ökar något. Ekonomin i Finland återhämtar sig under den närmaste tiden långsamt med stöd av hemmamarknaden. Europeiska centralbanken fortsätter med sin stimulerande politik och räntorna hålls exceptionellt låga. Många ekonomiska och politiska risker förmörkar fortfarande utsikterna.

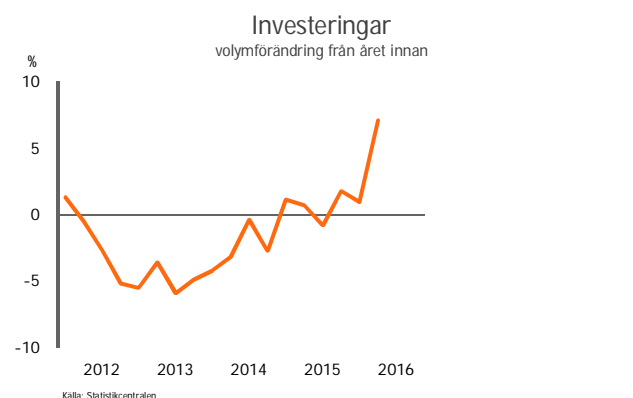
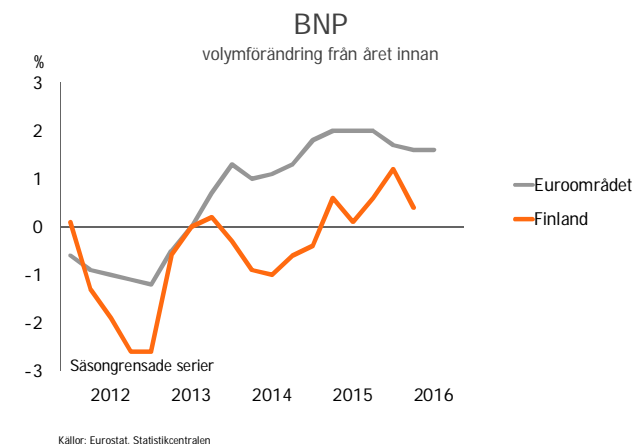
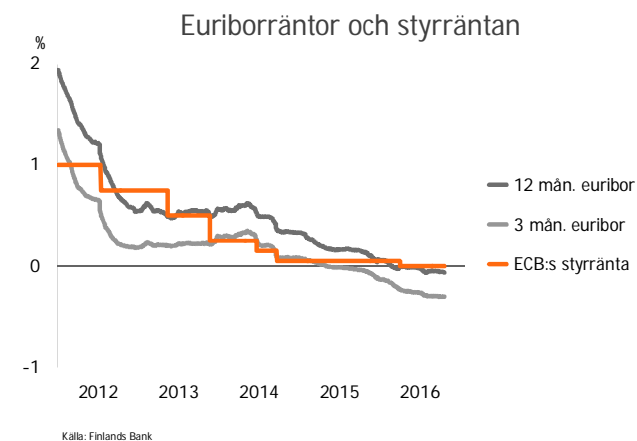
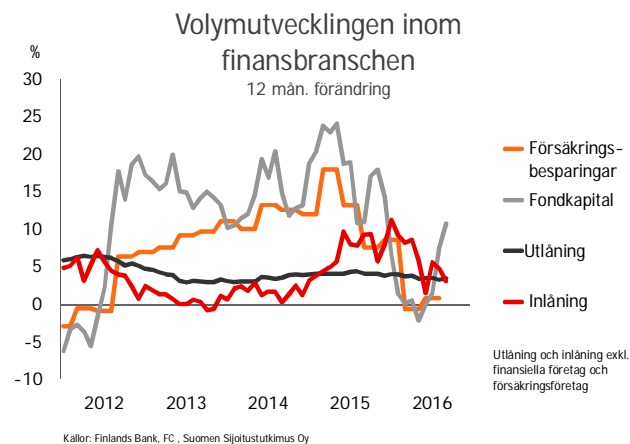
Utlåningen till hushållen ökade under det tredje kvartalet med 2,8 procent och jämfört med fjolåret var uttagen av bolån speciellt livlig. Utlåningen till företag och bostadssammanslutningar ökade med 4,5 procent under ett år. Enligt bankbarometern beräknas efterfrågan på krediter till både hushåll och företag öka under återstoden av året jämfört med fjolåret.

Inlåningens årliga tillväxt avtog till cirka 3,1 procent under det tredje kvartalet. I synnerhet minskade tillväxten av inlåningen från den offentliga sektorn och från företag. Inlåningen från hushåll ökade med 3,8 procent från fjolåret, och årstillväxten piggnade klart till under det tredje kvartalet.

Värdet av de i Finland registrerade placeringsfonderna ökade under det tredje kvartalet med 5,5 procent till 102,6 miljarder euro, vilket är ett nytt alla tiders rekord. En tredjedel av värdeökningen kommer från nettoteckningar och resten beror på den gynnsamma marknadsutvecklingen. Försäljningen av livförsäkringar har piggnat till, men till följd av den svaga inledningen på året är premieinkomsten för januari–september fortfarande 32 procent lägre än för samma period i fjol.

Skadeförsäkringens premieinkomst ökade i januari–september med 0,7 procent. Försäljningen av lagstadgade

olycksfallsförsäkringar, som utvecklades svagt under början av året, piggnade till på sommaren. Å andra sidan har ersättningarna också ökat jämfört med i fjol.

Resultat och omslutning

Resultatanalys, milj. €			Förändring, %			Förändring, %		
	1–9/2016	1–9/2015		7–9/2016	7–9/2015		1–12/2015	
Resultat före skatt	921	926	-0,6	306	299	2,4	1 101	
Bankrörelse	467	531	-12,0	172	174	-1,2	642	
Skadeförsäkring	200	218	-8,5	83	74	11,5	259	
Kapitalförvaltning	191	168	13,9	50	40	25,0	213	
Övrig rörelse	63	16		1	11	-92,2	-13	
Intäkter								
Räntenetto	799	767	4,2	271	256	5,9	1 026	
Försäkringsnetto	418	399	5,1	149	140	6,8	527	
Provisionsintäkter, netto	637	652	-2,3	200	205	-2,3	855	
Nettointäkter från placeringsverksamhet	282	368	-23,5	99	79	25,2	432	
Övriga rörelseintäkter	104	33		11	8	26,2	46	
Andel av intresseföretagens resultat	5	6	-11,8	2	2	-11,9	9	
Intäkter totalt	2 245	2 225	1,0	732	690	6,0	2 894	
Kostnader								
Personalkostnader	563	573	-1,8	167	172	-2,6	781	
Avskrivningar och nedskrivningar	116	120	-3,4	41	38	8,6	162	
Övriga rörelsekostnader	458	411	11,3	152	121	25,8	577	
Kostnader totalt	1 136	1 105	2,9	361	331	9,1	1 520	
Nedskrivningar av fordringar	36	47	-23,9	12	10	23,2	78	
Ny OP-bonus som samlats till ägarkunder	154	147	4,8	52	50	5,0	197	

Balansräkningens nyckeltal, milj. €	30.9.2016	31.12.2015	Förändring, %
Fordringar på kunder	77 846	75 192	3,5
Investeringsstillgångar	26 157	20 784	25,9
Skulder till kunder	59 636	58 220	2,4
Försäkringsskuld	11 070	7 705	43,7
Skuldebrev emitterade till allmänheten	29 072	27 706	4,9
Eget kapital	10 073	9 324	8,0
Omslutning totalt	134 264	125 145	7,3

Januari–september

OP Gruppens resultat före skatt var 921 miljoner euro (926), dvs. det nästa bästa resultatet för januari–september någonsin. Under jämförelseperioden gjorde gruppen sitt bästa resultat för januari–september någonsin.

Räntenettot ökade med 4,2 procent till 799 miljoner euro och försäkringsnettot ökade med 5,1 procent till 418 miljoner euro. Nettoprovisionsintäkterna minskade med 2,3 procent till 637 miljoner euro. Till minskningen i nettoprovisionsintäkterna bidrog att förmedlingsprovisionerna för värdepapper minskade med 4 miljoner euro till följd av Finland framåt-initiativet Placera i Finland samt att provisionskostnaderna ökade med 7 miljoner euro.

Nettointäkterna från placeringsverksamhet minskade med 23,5 procent till 282 miljoner euro. Till minskningen i nettointäkterna från tillgångar som kan säljas bidrog minskningen i intäkterna från och nedskrivningar av egetkapitalinstrument. Intäkterna från livförsäkringens skuldebrev som värderas till verkligt värde, ökade i och med det livförsäkringsbestånd som överfördes från Suomi-bolaget till OP Gruppen i slutet av 2015. Nettointäkterna från värdepappershandeln minskade till följd av negativa värdeförändringar i kredit- och motpartsrisken som beror på marknadsförändringar. Skyddet av ränterisken för livförsäkringens försäkringsskuld med räntederivat ökade derivatintäkterna.

De övriga rörelseintäkterna ökade från jämförelseperioden med 71 miljoner euro till 104 miljoner euro. Ökningen beror på de intäkter av engångsnatur på 71 miljoner euro som bokförts för försäljningen av Visa Europe Ltd.

Gruppens kostnader ökade med 2,9 procent till 1 136 miljoner euro. Gruppens betydande satsningar på utveckling av tjänsterna ökade de övriga rörelsekostnaderna med 40 miljoner euro. Utvecklingskostnaderna var totalt 96 miljoner euro.

I anslutning till centralinstitutskoncernens omstrukturering bokfördes under jämförelseperioden en kostnadsreservering av engångsnatur på 9 miljoner euro i personalkostnaderna. Under jämförelseperioden bokfördes dessutom kostnadsposter av engångsnatur till följd av gruppens interna ägararrangemang och ombyggnaden av kontoret i Vallgård bland övriga rörelsekostnader för totalt 18 miljoner euro.

Resultatförsvagande nedskrivningar på olika resultatposter bokfördes för totalt 84 miljoner euro (73), varav 36 miljoner euro (47) bokfördes på krediter och övriga fordringar. Nettonedskrivningarna av krediter och övriga fordringar var mycket små, dvs. 0,06 procent (0,08) av kredit- och garantistocken.

Gruppens inkomstskatt före förändringar i uppskjutna skatter uppgick under rapportperioden till 183 miljoner euro (215). Den effektiva skattesatsen var 19,8 procent (23,2). Under jämförelseperioden ökade skattesatsen till följd av en skatt på överlåtelsevinster för OP Gruppens interna ägararrangemang.

Gruppens eget kapital ökade med 8,0 procent och överskred 10 miljarder euro. Det egna kapitalet ökade av gruppens resultat.

Vid slutet av rapportperioden ingick Avkastningsandelar för 2,6 miljarder euro (2,5) i eget kapital, av dem bestod 0,2 miljarder euro (0,3) av uppsagda Avkastningsandelar. Fonden för verkligt värde ökade med 169 miljoner euro till 411 miljoner euro.

Juli–september

Det tredje kvartalets resultat före skatt var 306 miljoner euro (299). Resultatet för det tredje kvartalet var gruppens bästa resultat för det tredje kvartalet någonsin. Resultatutvecklingen under det tredje kvartalet stöddes särskilt av ökningen i räntenettot och försäkringsnettot samt i nettointäkterna från placeringsverksamheten. Nettointäkterna från placeringsverksamheten ökade från jämförelseperioden på grund av nettointäkterna från värdepappershandeln.

Kostnaderna ökade från jämförelseperioden med 9,1 procent till 361 miljoner euro sedan administrationskostnaderna och ICT-kostnaderna ökat.

OP Gruppens strategi

Förvaltningsrådet vid OP Gruppens centralinstitut fastställde i juni OP Gruppens strategi och de strategiska målen på grupplanen. I enlighet med den nya strategin har OP Gruppen som mål att gradvis förändras från en ren finansaktör till ett digitalt flerbransch- och tjänsteföretag med gedigen finanskompetens. Strategin lyfter fram utvecklingen av kundupplevelsen genom att digitalisera tjänster och funktioner.

Affärsrörelsen utvidgas till att börja med genom att expandera bland annat hälso- och välbefinnanderörelsen. Gruppen kommer under de närmaste åren att utvidga hälso- och välbefinnandetjänsterna så att de blir gruppens fjärde affärsområde vid sidan av bank-, skadeförsäkrings- och kapitalförvaltningsrörelserna.

OP Gruppen har inlett ett omfattande utvecklingsprogram för att sätta fart på digitaliseringen av gruppens tjänster. Strategin omsätts i praktiken via 15 strategiska utvecklingsprogram. Utvecklingsinvesteringarna ökas under de närmaste åren till 300–400 miljoner euro per år. De investeringar som krävs för att förnya och effektivisera affärsrörelsen ökar gruppens kostnader och försämrar lönsamheten innan nyttan hos investeringarna realiseras i form av en förbättring av nyckeltalen.

I OP Gruppens strategi ställdes i juni numeriska mål för kapitaltäckningen (CET1), lönsamheten (avkastning på ekonomiskt kapital), effektiviteten (kostnader för den nuvarande affärsrörelsen) samt ökningen av antalet ägarkunder.

De strategiska målen kompletterades hösten 2016 med en ny kundupplevelsemätare. Den baserar sig på Net Promoter Score (NPS)-talet, som mäter kundernas rekommendationsvilja. Den nya kundupplevelsemätaren är tvädelad och består av NPS-målet för varumärket (25) och NPS-målet för kundmöten (70, på sikt 90). Med NPS-talet för varumärket mäts kundernas erfarenhet av OP generellt. NPS-talet för kundmöten undersöker hurdana kundupplevelser OP har lyckats skapa vid enskilda kundmöten i alla kanaler.

OP Gruppens numeriska mål	30.9.2016	Mål
CET1-kapitaltäckning, %	19,7	22
Avkastning på ekonomiskt kapital, % (12 mån. glidande)	22,2	22
Kostnader för nuvarande affärsrörelse (12 mån. glidande), milj. €	1 526	Kostnaderna 2019 under kostnaderna 2015 (1520)
Ägarkunder, miljoner	1,7	2,1 (2019)
Kundupplevelse, NPS (-100-+100)		
Varumärket	15	25
Kundmöten	52	70, på sikt 90

Viktiga händelser i januari–september

Visa Inc:s uppköperbudande på Visa Europe Ltd

OP Andelslags direktion godkände i januari det uppköperbudande på Visa Europe Ltd som Visa Inc lade fram i november 2015. OP Gruppen bokförde intäkter av engångsnatur för cirka 71 miljoner euro för affären i resultatet för det andra kvartalet.

Överlåtelse av Suomi-bolagets individuella pensionsförsäkringsbestånd

OP Gruppen och Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi avtalade 17.3.2016 om att Suomi-bolagets individuella pensionsförsäkringsbestånd ska överföras till OP-Livförsäkrings Ab. Beståndet överfördes till OP Gruppen 30.9.2016. I det rådande marknadsläget kommer det här inte att ha någon betydande inverkan på gruppens resultat 2016. Suomi-bolagets individuella pensionsförsäkringsbestånd består av knappt 38 000 försäkringsavtal med ett värde på totalt cirka 3,2 miljarder euro.

ECB:s riktade finansieringstransaktion TLTRO-II

ECB erbjuder euroområdet kreditinstitut en serie av fyra riktade långfristiga refinansieringstransaktioner (TLTRO-II), var och en med en löptid på fyra år, främst för att stöda tillväxten.

Bankerna kan inom ramen för TLTRO-II låna ett belopp som motsvarar högst 30 procent av deras utlåning till företag och hushåll inom euroområdet i slutet av januari 2016 med undantag av bolån till hushåll. För att kunna upprätthålla den goda tillväxten deltog OP Gruppen i juni och september i TLTRO-II-transaktioner med totalt 2 miljarder euro.

Europeiska bankmyndighetens stresstest

Enligt det stresstest som Europeiska bankmyndigheten har utfört hölls OP Gruppens kapitaltäckning god och översteg minimikravet också i ett mycket ofördelaktigt scenario. Resultaten från stresstestet offentliggjordes i juli 2016.

I basscenariot, där omvärlden bibehålls enligt nuläget, skulle OP Gruppens CET1-kapitaltäckning ytterligare förstärkas och 2018 uppgå till 21,2 procent. I det ofördelaktiga scenariot skulle kapitaltäckningen belastas av en minskning i räntenettet samt av betydande nedskrivningar, varvid CET1-kapitaltäckningen skulle sjunka till 14,9 procent 2018, men ändå hålla sig klart över minimikravet för kapitaltäckningen.

Lösgöring från Finansbranschens centralförbund

OP Andelslags förvaltningsråd beslöt 28.9 att OP Gruppen lösgör sig från Finansbranschens centralförbund (FC) och ansöker om medlemskap i Arbetsgivarna för servicebranscherna Palta. OP Gruppen förstärker sin egen intressebevakning. Efter lösgöringen fortsätter OP på basis av separata avtal sitt betalningsrörelsesamarbete med FC.

Konkurrens- och konsumentverkets utredningsbegäran

OP Gruppen har lämnat in sitt svar på Konkurrens- och konsumentverkets utredningsbegäran från 2015. Myndigheterna reder ut OP Gruppens marknadsställning inom hushållsbankstjänster och prissättningen av skadeförsäkringsprodukter. Myndigheterna utreder fortfarande ärendet.

Hur gruppen främjat ägarkundernas och omvärldens framgång

OP Gruppens verksamhet bygger på kooperativa värden, en stark kapitaltäckning, kunnig riskhantering och respekt för kunderna. Gruppens värden är människonärhet, ansvarskänsla och framgång tillsammans. Gruppens grunduppgift är att med sin starka kapitaltäckning och effektivitet skapa bestående ekonomisk framgång, trygghet och välfärd för sina ägarkunder och omvärlden.

Eftersom OP Gruppen är ett kooperativt företag styrs verksamheten av en dubbelroll. I affärsrörelserollen erbjuder gruppen kunderna konkurrenskraftiga produkter och tjänster samt ser till att verksamheten är lönsam. Å andra sidan innebär den samhälleliga rollen att OP Gruppen har som uppgift att främja sina kunders välfärd och trygghet också i ett bredare perspektiv och på lång sikt i omvärlden. Gruppens framgång mäts för båda rollernas del i hur vi lyckas i rollen.

Januari–september

År 2016 är det andra hela verksamhetsåret efter det att OP Gruppen återvände till rötterna som en finansgrupp som helt och hållet ägs av sina kunder. Återgången till den kooperativa grunden har också inneburit att gruppens verksamhetsprinciper förtydligats. Konstruktionen av den helt kundägda OP Gruppen har fortsatt under rapportperioden bland annat genom att

omvandla det tidigare aktiebolaget OP Helsingfors (f.d. Helsingfors OP Bank Ab) till andelsbank.

Under rapportperioden fortsatte OP Gruppen med de Finland framåt-initiativ som beslut fattats om tidigare. Målet för Finland framåt-initiativen är att öka spelrummet och den ekonomiska aktiviteten för OPs breda kundkår och hela Finland.

OP Gruppen undertecknade i mars ett avtal med Europeiska investeringsfonden (EIF) om 150 miljoner euro för att finansiera innovationer och stimulera tillväxten hos sme-företag. Inom avtalet kan OP till innovativa sme-företag bevilja nya krediter för vilka EIF beviljar 50 procents riskdelningsgaranti. Sme-företagens intresse för finansieringen har varit stort, och tiotals företag har redan utnyttjat den. En femtedel av krediterna inom programmet på 150 miljoner euro har redan beviljats. Utöver avtalet som undertecknades i mars har OP i oktober lämnat en ansökan om en förmedlarroll i anslutning till finska statens, EIB-gruppens och Europeiska kommissionens gemensamma sme-företagsinitiativ. OP Gruppen stöder den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i framtiden genom att finansiera små och medelstora företag med tillväxtpotential.

I april lanserade OP Gruppen initiativet #Familjeextra för barnfamiljer. Med initiativet erbjuds ofödda barn en hälso- och utkomstförsäkring avgiftsfritt i ett års tid. Dessutom erbjuds familjer som skött sina låneärenden avtalsenligt och som får barn före slutet av 2017 en möjlighet till amorteringsfrihet för bolån i högst 12 månader utan expeditonsavgifter. Föräldrar till barn under ett år erbjuds fram till slutet av 2017 NewLife-livförsäkringen avgiftsfritt för ett år.

Följande steg i initiativet Placera i Finland, som upphörde vid slutet av mars, var att sänka avgifterna för OPs elektroniska aktiehandel 1.4.2016. OP Gruppen erbjuder också alla kunder som placerar i aktier den mest omfattande aktieanalysen i Finland som en del av tjänstekoncepten. I början av juni slopade OP Gruppen permanent handelskostnaderna för fonder för sina ägarkunder. Ägarkunderna kan teckna, lösa in och byta de flesta av OPs fonder utan handelskostnader.

Finlands 100-årsjubileumsår till ära fortsätter OP Gruppen serien Finland framåt-initiativ med ett stort frivilligarbetsprojekt. OP donerar en dags frivilligarbete per var och en av sina nästan 12 000 anställda, och bygger upp en webbplattform, som är öppen för alla, för att föra samman dem som erbjuder och dem som behöver frivilligarbete.

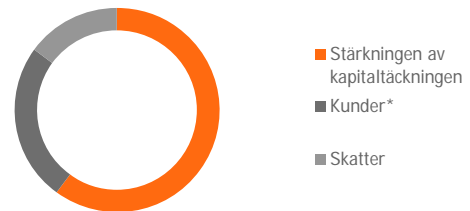
Omvärldens framgång stöds också av de donationer på 6,3 miljoner euro till finländska universitet som OP Gruppen offentliggjort i oktober. OP höjer sina donationer till högskoleutbildning i en situation där utbildningen blir föremål för betydande nedskärningshot. Det totala beloppet består av donationer från andelsbankerna och centralinstitutet.

Användningen av resultatet

Eftersom OP Gruppen är ett kooperativt företag har den inte som mål att maximera vinsten för ägarna, utan att så effektivt som möjligt producera de tjänster som ägarkunderna behöver. Gruppen använder den gemensamma framgången för ägarkundernas bästa i form av koncentreringsförmåner och

andra ekonomiska förmåner samt för att upprätthålla och utveckla betjäningensförmågan.

Uppskattning av hur OP Gruppens rörelseresultat för rapportperioden används då det fastställts efter räkenskapsperiodens slut:

*) Kunder = OP-bonus, försäkringsrabatter och räntor på ägarkundernas investeringar i andelskapital

OP behöver en stark kapitaltäckning såväl för att framgångsrikt genomföra sin grunduppgift som för att uppfylla de ökande myndighetskraven. En betydande del av rörelseresultatet används för att stärka kapitaltäckningen. Det här betyder att gruppen måste vara effektiv och ha resultatkapacitet också i fortsättningen.

En stor del av resultatet återförs till ägarkunderna. I enlighet med grundprincipen för kooperativa företag ska nyttan fördelas i proportion till hur mycket varje medlem anlitar andelslagets tjänster. OP belönar sina kunder med OP-bonus, som kunderna samlar för nästan alla bank- och försäkringsärenden i proportion till vad de koncentrerat, och med skadeförsäkringsförmåner. Ägarkunderna kan också placera i sin andelsbank via Avkastningsandelar. På Avkastningsandelarna betalas en årlig ränta som utgör bankernas vinstutdelning.

Mätt enligt de skatter som OP Gruppen betalar för resultatet är den en av de största skattebetalarna i Finland. Alla 178 andelsbanker betalar sin samfundsskatt lokalt till de orter där de verkar. Genom att betala skatten i Finland främjar gruppen hela Finlands framgång.

Ansvarskänsla

Samhällsansvaret är en fast del av OP Gruppens affärsrörelse och gruppens strategi. Inom vårt arbete kring samhällsansvaret beaktar gruppen det ekonomiska och sociala ansvaret samt miljöansvaret. OP Gruppens mål inom samhällsansvaret är att vara en föregångare inom branschen i Finland. OP Gruppen har förbundit sig till att iaktta Global Compact-initiativets tio principer om mänskliga rättigheter, rättigheter i arbetslivet, miljöprinciper och antikorrupcion.

OP har sedan 2009 iakttagit FN:s principer för ansvarsfull placering. Gruppen utvecklar fortlöpande sina rutiner för ansvarsfull placering samtidigt som målet är att främja utvecklingen i hela placeringsbranschen i en allt ansvarsfullare riktning. I april inrättade OP en ESG-enhet för ansvarsfulla placeringar. Enheten har som mål att ytterligare fördjupa och utvidga förädlingen och utnyttjandet av informationen i anslutning till ansvarsfulla placeringar samt att aktivt påverka de placeringsobjekt som innehas av OP. I slutet av 2015 meddelade

OP att kolbolagen skulle uteslutas från de aktiva placeringarna. Kartläggningen av kolbolagen blev klar i juli, och som ett resultat av den tar OP bort 60 bolag från sina placeringssubjekt.

Kundrelationer och kundförmåner

OP Gruppens ägarkunder ökade under januari–september med 228 000 till över 1,7 miljoner. En ny andelsbank, OP Helsingfors, inledde verksamheten i april. OP Helsingfors andel av ökningen i antalet ägarkunder under januari–september var 166 000.

Vid slutet av september uppgick andelsbankernas ägarkunders placeringar i andelsbankernas Avkastningsandelar, medlemsandelar och tilläggsandelar till totalt 2,9 miljarder euro (2,8).

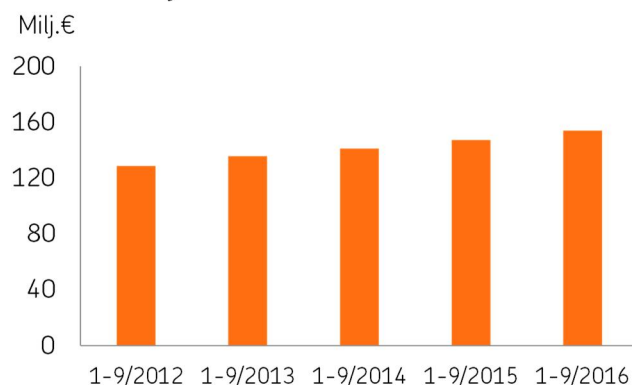
OP Gruppen fick under rapportperioden 120 000 nya bankkunder, vilket är 22 procent mer än ett år tidigare. Under det tredje kvartalet var ökningen 28 procent större än ett år tidigare.

Antalet kunder i OP Gruppen ökade i januari–september nettomässigt med 35 000. Vid slutet av september var antalet kunder 4 338 000. Antalet privatkunder var 3 900 000 och antalet företagskunder 439 000. Antalet gemensamma kunder inom bank- och skadeförsäkringsrörelsen ökade med 64 000 till över 1,7 miljoner under januari–september. Tjänsterna för kunderna hos de sex POP Banker som övergått till gruppen ändrades i två omgångar i september och oktober från POP-tjänster till OP-tjänster.

Enligt EPSI Ratings bank- och finansundersökning 2016 har OP Gruppen de nöjdaste företagskunderna i Finland. Beträffande privatkundernas kundbelåtenhet förbättrades OPs resultat ytterligare och var bättre än branschens medeltal. I T-Medias undersökning om förtroendet och anseendet steg OP till femte plats bland de mest ansedda företagen i Finland.

Andelsbankernas ägarkunder samlar OP-bonus för sina bank-, skadeförsäkrings- och kapitalförvaltningsärenden. Värdet av den nya bonus som OP-bonuskunderna samlat genom att koncentrera sina ärenden var totalt 154 miljoner euro (147) för januari–september. Bonus användes för bank- och kapitalförvaltningstjänster för totalt 77 miljoner euro (76) och för försäkringspremier för skadeförsäkringsprodukter för 79 miljoner euro (75). OP-bonus användes för 1 648 000 försäkringsräkningar (1 517 000), av vilka 220 000 (202 000) betalades helt med bonus.

Ny kundbonus som samlats

Under rapportperioden beviljades skadeförsäkringens preferenskundshushåll 65 miljoner euro (60) i koncentreringsrabatter.

Den ränta som samlats för Avkastningsandelarna och tilläggsandelarna under rapportperioden uppskattas vara totalt 62 miljoner euro (47). Avkastningsmålet för Avkastningsandelarna för 2016 och 2017 är 3,25 procent, och avkastningen beräknas från placeringsdagen.

Flerkanalstjänster

Gruppens servicenät består av flera kanaler: kontors-, nät-, telefon- och mobiltjänster. Personlig kundbetjäning erbjuds på kontor och digitalt. Gruppens mål är att erbjuda branschens bästa kundupplevelse i flera kanaler genom fortlöpande och betydelsefulla möten i alla kanaler.

OP-mobilen var i september huvudkanal för kundernas dagliga ärenden med nästan 12 miljoner besök. Antalet besök i op.fi var cirka 10 miljoner. Antalet besök i OP-mobilen, som lanserats 2012, översteg för första gången antalet besök i op.fi i mars 2016. Antalet besök i mobilapplikationen Pivo var cirka 1,8 miljoner i september.

Under rapportperioden var mobiltjänsterna i fokus för utvecklingen. I början av april blev det möjligt att betala kontaktlöst med telefonen då OP lanserade Pivos funktion för kontaktlös betalning. I Finland var OP den första banken som införde kontaktlösa betalningar i mobilen och i Europa hör vi till de första bankerna med kontaktlösa betalningar i mobilen. I maj lanserade OP två tjänster för företagskunder: Pivo Kassa och OP-företagsmobilen. Pivo Kassa är en kassatjänst för småföretag. Den erbjuder allt som behövs för betalningsrörelsen och försäljningen i såväl fysiska butiker som nätbutiker. Med OP-företagsmobilen kan företagaren utöver sina vanligaste bankärenden också t.ex. fakturera och följa upp fordringar.

Också OPs nättjänst op.fi håller på att förnyas. Beta-versionen av den nya tjänsten kan redan testas på adressen kokeile.op.fi. Tjänsten har från första början utvecklats tillsammans med kunderna, och vi samlar in kundrespons om beta-versionen för att vidareutveckla tjänsten. I tjänsten kokeile.op.fi kan privatkunderna sköta nästan alla dagliga bankärenden, men till exempel tjänsterna för företagskunder kommer att kunna testas

senare. Den nuvarande webbtjänsten fungerar parallellt med den nya tills tjänsten blir helt färdig.

Trots ökningen inom nät- och mobiltjänsterna har gruppen fortfarande landets mest omfattande kontorsnät med cirka 450 kontor i hela landet. Det egna kontorsnätet stöds dessutom av ett omfattande nätverk av ombud och partner som är särskilt viktigt vid försäljningen av skadeförsäkringar.

Gruppen har stor närvaro i de vanligaste sociala medierna, där den har sammanlagt närmare 300 000 följare. Utöver gruppens konton i sociala medier på riksplanet, har många andelsbanker egna Facebook-sidor där de delar publikationer som är avsedda för den lokala kundkåren. Kunderna och de övriga intressentgrupperna nås också via OPs blogg- och innehållsportal taloudessa.fi, som förnyades i början av året. Den förnyade portalen har haft i snitt 100 000 besökare per månad.

Gruppen öppnade sitt andra privatsjukhus 1.8.2016 i Tammerfors. Det första sjukhuset öppnades 2013 i Helsingfors under namnet Omasairaala. Omasairaala Oy bytte namn till Pohjola Hälsa Ab i samband med att sjukhuset i Tammerfors öppnades. Under 2017–2018 öppnas nya Pohjola Sjukhus också i Uleåborg, Åbo och Kuopio. I juni offentliggjordes planerna på att grunda Pohjola Läkarestationer runt om i Finland. Pohjola Läkarestationerna kompletterar Pohjola Sjukhusen, som verkar i städer med universitetssjukhus, och utvidgar nätverket av hälso- och välbefinnandetjänster så att det omfattar hela landet. Pohjola Läkarestationerna tillhandahåller allmän- och specialistläkartjänster samt tjänster för diagnostik.

Kapitaltäckning

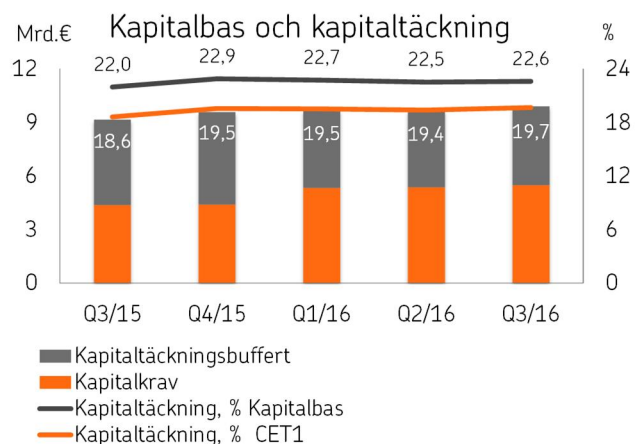
Kapitaltäckning enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat

OP Gruppens kapitalbas uträknad enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (konglomeratlagen) överskred vid slutet av rapportperioden lagens minimibelopp med 3,9 miljarder euro (4,7). Bufferten minskade av det buffertkrav för andra systemviktiga institut (O-SII) på 2 procentenheter som togs i bruk från början av året samt av att värderingsdifferenserna i försäkringsrörelsen minskade. Försäkringssektorns solvens har beräknats i enlighet med Solvens II från början av året och siffrorna har redovisats med beaktande av övergångsbestämmelserna. Också jämförelseuppgifterna har redovisats i enlighet med de nya bestämmelserna. O-SII-buffertkravet höjde kapitalkravet för kapitaltäckningen enligt kreditinstitutslagen från 10,5 procent till 12,5 procent beräknat på de riskvägda posterna. Gruppens kapitalbas i förhållande till minimikapitalbaskravet var 164 procent (191). O-SII-buffertkravet sänkte relationstalet med 22 procentenheter. Till följd av buffertkraven och Solvens II beskriver kapitaltäckningen enligt konglomeratlagen inte längre konglomeratets minimikapital, utan den nivå inom vilken konglomeratet kan verka utan myndighetsåligganden på grund av underskridning av buffertar.

Kapitaltäckning för kreditinstitut

Gruppens CET1-kapitalrelation var vid slutet av rapportperioden 19,7 procent (19,5). Ökningen i kärnprimärkapitalet överskred den ökning i det totala riskvägda exponeringsbeloppet, som beror på att utlåningen ökat. De kalkylerade justeringarna till följd av omvärderingen av förmånsbestämda pensionsplaner (IAS 19) minskade under rapportperioden gruppens CET1-kapitaltäckning med cirka 0,5 procentenheter.

Kapitaltäckningen i OP Gruppens kreditinstitutsverksamhet är stark i förhållande till den lagstadgade kapitaltäckningen och de kapitalkrav som ställs av myndigheterna. Den lagstadgade minimigränsen är 8 procent för kapitalrelationen och 4,5 procent för CET1-kapitaltäckningen. Kapitalkonserveringsbufferten på 2,5 procent enligt kreditinstitutslagen och O-SII-buffertkravet på 2 procent höjer i praktiken den nedre gränsen till 12,5 procent för kapitalrelationen och till 9 procent för CET1-kapitaltäckningen.

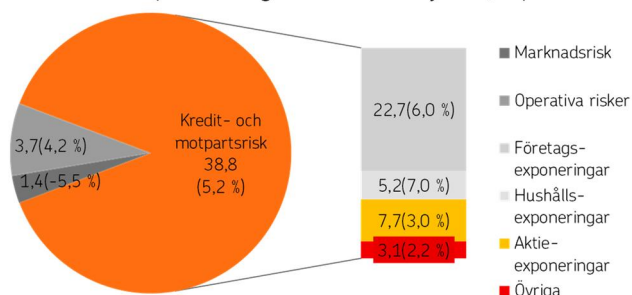
Kärnprimärkapitalet i gruppens kreditinstitutsverksamhet var vid slutet av rapportperioden 8,6 miljarder euro (8,2). Kärnprimärkapitalet ökade till följd av bankrörelsens resultat, emissionen av Avkastningsandelar och utdelningen från gruppens försäkringsföretag. IAS 19-justeringarna minskade beloppet av kärnprimärkapitalet. Beloppet av Avkastningsandelarna i kärnprimärkapitalet ökade till 2,6 miljarder euro.

Det totala riskvägda exponeringsbeloppet uppgick vid slutet av rapportperioden till 43,8 miljarder euro (41,8), vilket är 4,8 procent större än vid slutet av följåret. De genomsnittliga risknivåerna för företagsexponeringarna och hushållsexponeringarna var i praktiken oförändrade.

Totalt riskvägt exponeringsbelopp 30.9.2016

43,8 mrd.€

(förändring från årets början 4,8%)

I aktieexponeringarna ingår 6,5 miljarder euro (6,5) i riskvägda poster för gruppens interna innehav i försäkringsföretag.

OP Gruppen beviljades i oktober 2015 tillstånd av ECB att behandla finans- och försäkringskonglomeratets interna investeringar i försäkringsföretag som riskvägda poster i enlighet med tidigare praxis. Den metod som tillämpas på investeringarna i försäkringsföretag leder till en riskvikt på cirka 280 procent.

Finansinspektionen beslöt i september 2016 att tills vidare inte ställa något kontracykliskt buffertkrav för bankerna. Finansinspektionen fattar ett makrotillsynsbeslut kvartalvis. Finansinspektionen fortsätter beredningen av en lägsta gräns på 10 procent för den genomsnittliga riskvikten för bolån som förberedelse på den ökade systemrisken. Den lägsta gränsen på 10 procent för riskvikten för bolån skulle sänka CET1-kapitaltäckningen med uppskattningsvis 0,9 procentenheter och kapitaltäckningen enligt konglomeratlagen med 7 procentenheter.

I de kommande bestämmelserna ingår en mätare som beskriver skuldsättningsgraden, dvs. bruttosoliditetsgraden (Leverage Ratio). Bruttosoliditetsgraden för OP Gruppens bankrörelse är enligt nuvarande tolkningar uppskattningsvis 7,2 procent enligt siffrorna vid slutet av rapportperioden, medan miniminivån enligt bestämmelseutkastet är 3 procent.

Skade- och livförsäkring

Försäkringssektorns solvensbestämmelser ändrades från början av 2016. Genom ändringen av försäkringssektorns bestämmelser, Solvens II, strävar man efter att förbättra kvaliteten på försäkringsbolagens kapitalbas, förbättra bolagens egen riskhantering, göra kapitalkravet mer riskbaserat och förenhetliga försäkringssektorns solvensbestämmelser i Europa.

Solvens II	Skadeförsäkring*		Livförsäkring	
	30.9. 2016	31.12. 2015	30.9. 2016	31.12. 2015
Kapitalbas, milj. €**	1 187	1 177	1 429	1 419
Kapitalkrav, milj. €**	702	714	804	692
Solvensprocent**	169	165	178	205
Solvensprocent (utan beaktande av övergångsbestämmelse)	152	146	135	149

*I skadeförsäkringen ingår OVY Försäkring Ab

**med beaktande av övergångsbestämmelser

Europeiska centralbankens (ECB) tillsyn

OP Gruppen lyder under ECB:s tillsyn. ECB har 2015 för OP Gruppen ställt ett buffertkrav enligt prövning i enlighet med kreditinstitutslagen som en del av processen i anslutning till tillsynsmyndighetens bedömning (SREP). Buffertkravet enligt prövning är med beaktande av kärnprimärkapitalkraven 9,75 procent och med beaktande av O-SII-buffertkravet 11,75 procent. Med beaktande av OP Gruppens starka kapitaltäckning och höga kapitaltäckningsmål har buffertkravet enligt prövning ingen praktisk inverkan på OP Gruppens kapitaltäckning eller affärsrörelse. SREP-processen för 2016 pågår i ECB och information om buffertkravet för 2017 väntas under slutet av året. I och med de gemensamma europeiska anvisningarna för SREP-processen väntas buffertkravet öka något och utvidgas att omfatta också den totala kapitalbasen.

ECB har fäst uppmärksamhet vid brister i valideringsprocessen för OP Gruppens kreditriskmodeller. ECB kan till följd av de brister som upptäckts påföra gruppen påföljder. En påföljd kan till exempel vara att för en viss tid höja de riskvikter som används i kapitaltäckningsanalysen. Ärendet är under behandling, och ECB:s slutliga beslut i ärendet väntas under det sista kvartalet.

OP Gruppen har inlett korrigerande åtgärder för att avlägsna bristerna, och alla försenade valideringar har slutförts. På basis av valideringarna uppstod inga behov av att ändra de kreditriskmodeller eller riskvikter som används.

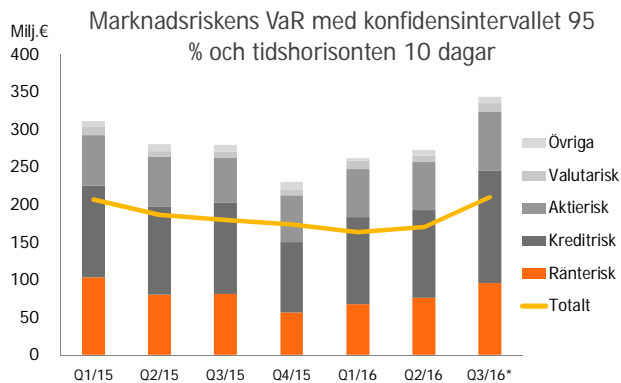
Riskposition

OP Gruppens riskposition har hållits stabil. Riskhanteringsförmågan är stark och tryggar förutsättningarna för gruppens affärsrörelse.

Den goda riskhanteringsförmågan och moderata målrisknivån höll kreditriskpositionen stabil.

OP Gruppens finansieringsposition och likviditet är goda. Tillgången på finansiering har hållits god. Under rapportperioden emitterade gruppen långfristiga obligationslån för totalt 2,2 miljarder euro. Dessutom deltog OP Gruppen i den andra serien av ECB:s riktade långfristiga refinansieringstransaktioner (TLTRO-II) med 2 miljarder euro. Inlåningens andel av kreditstocken har hållits stabil under rapportperioden.

OP Gruppens marknadsriskposition var stabil under rapportperioden. Nyckeltalet VaR, som mäter gruppens marknadsrisk, var 210 miljoner euro (174) vid slutet av rapportperioden. I VaR ingår försäkringsföretagens totala omslutning, trading-funktionen, likviditetsreserven och gruppens treasurys ränteposition.

*Den separata balansräkningen (pensionsförsäkringsbeståndet) som överförs från Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi ingår i siffrorna Q3/16

De operativa riskerna uppskattas i enlighet med målet vara moderata. Den snabba utvecklingen av verksamheten och tjänsterna ställer dock ytterligare utmaningar för riskhanteringen de närmaste åren.

Riskerna i förmånsbestämda pensionsplaner ansluter sig till ränte- och marknadsrisken, framtida pensionshöjningar samt till den längre förväntade livslängden. En förändring i den ränta som tillämpas vid diskontering av pensionsåtagandet har en väsentlig inverkan på pensionsåtagandets belopp. Den ökning i nettoskulden för förmånsbestämda pensionsplaner som under rapportperioden bokförts i övrigt totalresultat försvagade rapportperiodens totalresultat före skatt med 302 miljoner euro. Minskningen i nettoskulden för förmånsbestämda pensionsplaner under jämförelseperioden förbättrade totalresultatet före skatt med 233 miljoner euro.

Bankrörelse

Bankrörelsens centrala risker är de kreditriskerna som uppstår i kundrörelsen samt marknadsrisken.

Bankrörelsens kreditriskposition förblev stabil och riskerna måttfulla. Med problemfordringar avses över 90 dagar förfallna fordringar, övriga fordringar med risker och lånefordringar som beviljats en eftergift på grund av kundens ekonomiska svårigheter. Lånefordringar som beviljats en eftergift är fordringar där man på kundens initiativ kommit överens om lättnader i den ursprungliga betalningsplanen för att hjälpa kunden att klara av tillfälliga betalningssvårigheter. Problemfordringarna uppgick till totalt 2,6 miljarder euro (2,1). Den ökade användningen av lånefordringar som beviljats en eftergift påverkade ökningen i problemfordringarna. Andelsbankerna strävar efter att aktivt finna lösningar för att kunderna ska klara av tillfälliga betalningssvårigheter. Ändringar i betalningsplanen som beror på annat än kundens ekonomiska

svårigheter klassificeras inte som problemfordringar. Nedskrivningarna hölls låga och utgjorde 0,06 procent (0,08) av kredit- och garantistocken.

Kredit- och garantistocken växte under rapportperioden med 2,7 miljarder euro till 80,5 miljarder euro. Privatkundernas andel av kredit- och garantistocken var 61 procent (60). Exponeringar mot privatkunder delas in i sex huvudklasser, och av dem hörde 83 procent (83) till de två bästa klasserna och 3,6 procent (3,6) till de två svagaste klasserna. Företagskundernas (inkl. bostadssammanslutningarnas) exponeringar utgjorde 37 procent (36) av kredit- och garantistocken. Av företagskundernas exponeringar utgjorde exponeringarna i de bästa ratingklasserna 1–5,5 56 procent (59), medan exponeringarna inom de två sämsta ratingklasserna uppgick till 425 miljoner euro (441), dvs. 1,1 procent (1,2). I augusti infördes en uppdaterad kreditklasskala för företagskunderna, vilket påverkade klassificeringen av företagskundernas exponeringar. Jämförelseuppgifterna har inte korrigerats.

Inte en enda exponering mot en kund överskred tio procent av kapitalbasen efter avdragsposter och annan kreditriskreducering. Bankrörelsens kapitalbas som täcker exponeringar mot kunder uppgick till 9,9 miljarder euro (9,4).

I sektorn företag och bostadssammanslutningar var de mest betydande branscherna enligt exponeringsbeloppet uthyrning och förvaltning av bostäder 22,1 procent (21,9), uthyrning och förvaltning av andra fastigheter 11,3 procent (11,7) samt handel 9,2 procent (9,6). Av exponeringarna i branschen uthyrning och förvaltning av bostäder var 93 procent exponeringar i bostadssammanslutningar och 15,7 procent exponeringar med garantier från offentlig sektor.

Bankrörelsens ränterisk mätt med effekten av en räntesänkning på en procentenhet på räntenettet under 12 månader var vid slutet av september 203 miljoner euro (215).

Skadeförsäkring

Skadeförsäkringens centrala risker är de försäkringstekniska riskerna i anslutning till skadeutvecklingen, marknadsriskerna för de placeringar som utgör täckning för försäkringsskulden, en oväntad förlängning av livslängden för förmånstagare till försäkringsskulden för pensioner, nivån på den ränta som använts för att värdera försäkringsskulden samt differensen mellan försäkringsskuldens diskonteringsränta och marknadsräntorna.

En förlängning av den förväntade livslängden med ett år skulle öka försäkringsskulden för pensioner med 40 miljoner euro. En sänkning av den räntenivån som används vid värderingen av försäkringsskulden med 0,1 procentenheter skulle öka försäkringsskulden med 23 miljoner euro.

Det har inte skett några betydande förändringar i skadeförsäkringens försäkringstekniska risker. Den viktigaste marknadsrisken i skadeförsäkringen är den förhöjande effekten som en nedgång i marknadsräntorna har på försäkringsskuldens värde och kapitalkravet. Solvensställningen enligt Solvens II var en aning högre än vid årsskiftet.

Placeringsriskerna (VaR 95 procent, 1 månads löptid) var vid slutet av granskningsperioden något högre än vid årsskiftet. Aktie- och kreditrisken i placeringsportföljen har ökat moderat. Försäkringsskuldens ränterisk har skyddats förutom med räntederivat också med obligationslån. Säkringen av ränterisken för omslutningen har ökat.

Kapitalförvaltning

De centralaste riskerna i kapitalförvaltningen är marknadsriskerna i livförsäkringens placeringstillgångar, räntan som tillämpats vid värderingen av försäkringsskuden samt att de försäkrades förväntade livslängd växer snabbare än beräknat.

En förlängning av den förväntade livslängden med ett år skulle öka försäkringsskuden med 24 miljoner euro. En sänkning av den räntenivå som används vid värderingen av försäkringsskuden med 0,1 procentenheter skulle öka försäkringsskuden med 40 miljoner euro.

Det finns en buffert för risken i anslutning till det separata livförsäkringsbestånd som överförts från Suomi-bolaget. Bufferten räcker till för att täcka en betydande negativ avkastning på placeringstillgångarna i det separata beståndet, varefter OP Gruppen bär riskerna för beståndet.

Inga väsentliga förändringar har skett i livförsäkringens försäkringstekniska risker. Livförsäkringens solvensställning enligt Solvens II var lägre vid slutet av rapportperioden än vid årsskiftet bland annat till följd av att de långa räntorna sjunkit.

Placeringsriskerna (VaR 95 procent, 1 månads löptid) var vid slutet av granskningsperioden något högre än vid årsskiftet. Aktie- och kreditrisken i placeringsportföljen har ökat moderat. Försäkringsskuldens ränterisk har skyddats förutom med räntederivat också med obligationslån. Ränterisken för omslutningen har hållits stabil.

Övrig rörelse

De centrala riskerna inom Övrig rörelse är likviditetsreservens kredit- och marknadsrisker samt likviditetsriskerna. Marknadsrisken har den största inverkan på skuldebrev som ingår i likviditetsreserven.

Trots att placeringarna i likviditetsreserven ökade har marknadsriskerna (VaR 95 procent) under rapportperioden minskat en aning till följd av förändringar i allokeringen.

OP Gruppen tryggar sin likviditet med en likviditetsreserv som i huvudsak består av tillgodohavanden på centralbanker och fordringar som godtas som säkerhet för centralbanksfinansiering. Likviditetsreserven och de övriga källorna för tilläggsfinansiering i enlighet med beredskapsplanen räcker till för att täcka finansieringsbehovet för minst två år i situationer där marknadsupplåningen inte skulle fungera och där inlåningen skulle minska måttligt.

Till följd av en utredning som utfördes under det tredje kvartalet har tillämpningen av kriterierna för att godta företagskrediter som säkerhet i likviditetsreserven omprövats. Därför har jämförelseuppgiften minskats med 2,2 miljarder euro. Under rapportperioden minskade de företagskrediter som godtas som

säkerhet på grund av att de användes som säkerhet i TLTRO-II-finansieringsoperationen.

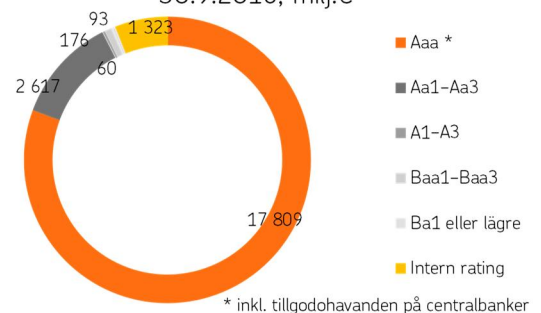
OP Gruppens likviditet och tillräckligheten hos likviditetsreserven följs upp bland annat med ett LCR-relationstal som mäter likviditetstäckningskravet. Enligt övergångsbestämmelserna ska LCR-relationstalet vara minst 70 procent 2016 och minst 100 procent från början av 2018. OP Gruppens LCR-relationstal var vid slutet av september 123 procent.

Likviditetsreserv

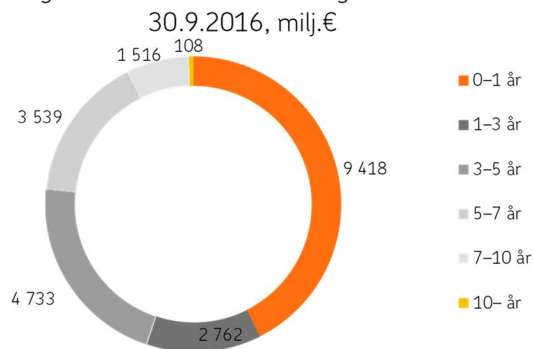
Mrd. €	30.9.2016	31.12.2015	Förändring, %
Tillgodohavanden på centralbanker	8,6	8,5	1,6
Skuldebrev som godtas som säkerhet	11,8	10,6	11,2
Företagskrediter som godtas som säkerhet	0,2	2,1	-91,7
Totalt	20,6	21,1	-2,7
Fordringar som inte godtas som säkerhet	1,5	0,8	84,1
Likviditetsreserven till marknadsvärde	22,1	22,0	0,6
Värderingsavdrag (Haircut)	-0,7	-0,9	-23,1
Likviditetsreserven till säkerhetsvärde	21,4	21,0	1,6

Likviditetsreserven omfattar skuldebrev emitterade av stater, kommuner, finansiella institut och företag med god rating samt värdepapperiserade fordringar och krediter som godtas som säkerhet. Skuldebrev i likviditetsreserven har i reservkalkylen värderats till marknadsnoteringar.

Fördelningen av de finansiella tillgångar som ingår i likviditetsreserven enligt rating 30.9.2016, milj.€

Fördelningen av de finansiella tillgångar som ingår i likviditetsreserven enligt maturitet

Ratingar

Rating institut	Kortfristig upplåning	Utsikter	Långfristig upplåning	Utsikter
Standard & Poor's	A-1+	Negativa	AA-	Negativa
Moody's	P-1	Stabila	Aa3	Stabila

OP Företagsbanken Abp har ratingar från Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limited och Moody's Investors Service Ltd. Vid bedömningen av OP Företagsbankens rating beaktar ratinginstituten hela OP Gruppens ekonomiska situation.

Ratingarna ändrades inte under rapportperioden. Standard & Poor's bekräftade i juli 2016 OP Företagsbanken Abp:s långfristiga rating till AA- och kortfristiga rating till A-1+. Utsikterna för ratingarna förblev negativa.

Segmentens resultat

OP Gruppens rörelsesegment är Bankrörelse, Skadeförsäkring och Kapitalförvaltning. Hälso- och välbefinnanderörelsen ingår i rörelsesegmentet Skadeförsäkring. Den rörelse som inte hör till rörelsesegmenten presenteras i segmentet "Övrig rörelse". Rapporteringen per rörelsesegment följer principerna för upprättandet av OP Gruppens bokslut.

Bankrörelse

- Resultatet före skatt var 467 miljoner euro (531).
- Intäkterna minskade med 3,1 procent, i synnerhet på grund av ökningen i den negativa CVA-justeringen samt ändringen i gruppens verksamhetsmodell mellan bankrörelsen och övrig rörelse. Kostnaderna ökade med 3,3 procent sedan utvecklingskostnaderna och volymerna ökat.
- Utlåningen ökade på ett år med 4,9 procent och inlåningen med 5,3 procent. De nya uttagna bolånen ökade från jämförelseperioden med 11,0 procent och företagskrediterna med 7,6 procent.
- Nedskrivningarna, 35 miljoner euro (47), utgjorde 0,06 procent (0,08) av kredit- och garantistocken.

Bankrörelsens nyckeltal

Milj. €	1-9/2016	1-9/2015	Förändring, %	1-12/2015
Räntenetto	847	822	3,0	1 108
Provisionsintäkter, netto	564	511	10,5	663
Nettointäkter från placeringsverksamhet	-16	105	-115,4	120
Övriga intäkter	22	25	-12,8	36
Intäkter totalt	1 416	1462	-3,1	1 927
Personalkostnader	335	348	-3,7	472
Avskrivningar och nedskrivningar	37	37	2,2	52
Övriga rörelsekostnader	408	371	10,0	512
Kostnader totalt	781	756	3,3	1 037
Nedskrivningar av fordringar	35	47	-25,1	77
OP-bonus till ägarkunder	133	129	3,4	171
Resultat före skatt	467	531	-12,0	642
Kostnads-intäktsrelation, %	55,2	51,7	3,5	53,8
Milj. €	30.9.2016	30.9.2015	Förändring, %	31.12.2015
Uttagna bolån	5 380	4 848	11,0	6 577
Uttagna företagskrediter	4 997	4 644	7,6	6 631
Förmedlade fastighetsaffärer, st.	9 470	9 171	3,3	12 149
Mrd. €				
Utlåning				
Bolån	36,5	34,9	4,6	35,3
Krediter till företag	18,6	17,8	4,7	18,5
Bostadssammanslutningar och övriga krediter	22,7	21,5	5,7	21,5
Utlåning totalt	77,8	74,2	4,9	75,2
Garantier	2,6	2,7	-6,2	2,6
Inlåning				
Daglig- och betalningsrörelseinsättningar	36,7	33,9	8,0	34,7
Placeringsinsättningar	17,7	17,6	0,2	17,2
Inlåning totalt	54,3	51,6	5,3	51,9

Marknadsandel, %

	30.9.2016	30.9.2015	Förändring, %	31.12.2015
Utlåning	35,2	34,7	0,5*	34,9
Inlåning	38,0	36,6	1,4*	37,1

*förändring i relationstalet

**utan de finansiella institutens och försäkringsföretagens krediter och insättningar

Utlåningen fortsatte att öka. Utlåningen växte på ett år med 4,9 procent och i januari–september med 3,5 procent. De nya uttagna bolånen ökade med 11,0 procent och företagskrediterna med 7,6 procent från jämförelseperioden.

Inlåningen ökade på ett år med 5,3 procent. Placeringsinsättningarna var lika stora som under jämförelseperioden. Insättningarna på brukskonton och betalningsrörelseinsättningarna ökade på ett år med 8,0 procent.

Gruppens marknadsandel inom bolån ökade på ett år med 0,8 procentenheter och var vid slutet av september 39,2 procent. Företagskrediternas marknadsandel ökade under samma period med 0,9 procentenheter till 37,5 procent (36,5). Marknadsandelen av inlåningen i euro utan finansiella institut och försäkringsföretag var 38,0 procent (36,6).

De bostadsaffärer som OP Gruppens fastighetscentraler förmedlade ökade med 3,3 procent från jämförelseperioden.

Bankrörelsens resultat

Bankrörelsens resultat före skatt var 467 miljoner euro (531). Intäkterna minskade med 3,1 procent och kostnaderna ökade med 3,3 procent. Nedgången i segmentets intäkter berodde på att gruppens interna verksamhetsmodell ändrades samt på att den negativa CVA-justeringen av derivat ökade. Minskningen i intäkterna påverkade också kostnads-/intäktsrelationen som var 55 procentenheter (52). Nedskrivningarna, 35 miljoner euro (47), utgjorde 0,06 procent (0,08) av kredit- och garantistocken.

Gruppens interna verksamhetsmodell ändrades från början av rapportperioden genom att Markets ränte- och valutatrading samt handel med obligationslån överfördes från segmentet Bankrörelse till segmentet Övrig rörelse. Ändringen påverkar Bankrörelsens och den Övrig rörelsens räntenetto, provisionsintäkter och nettointäkter från placeringsverksamheten. Den här ändringen i kombination med ändringarna i andra interna verksamhetsmodeller minskade

Bankrörelsens intäkter med cirka 12 miljoner euro. Ändringen förbättrade på motsvarande sätt resultatet i Övrig rörelse. Uppgifterna för jämförelseperioden har inte justerats.

Räntenettet växte till 847 miljoner euro (822). På tillväxten inverkade ökningen i utlåningen och snittmarginalen i utlåningen samt minskningen i kostnaderna för inlåningen.

Nettoprovisionsintäkterna från bankrörelsen ökade med 53 miljoner euro till 564 miljoner euro (511). Tillväxten i provisionsintäkter påverkades av förändringen i gruppens interna verksamhetsmodell som ledde till att provisioner från derivat- och valutahandeln på 59 miljoner euro resultatfördes i provisionsintäkterna. Betalningsrörelsens provisioner ökade med 5 miljoner euro, och utlåningens, kapitalförvaltningens och skadeförsäkringens provisioner minskade med totalt 12 miljoner euro.

De totala nettointäkterna från placeringsverksamhet minskade med 121 miljoner euro. Nettointäkterna från placeringsverksamheten minskade på grund av den negativa CVA-justeringen på 36 miljoner euro (2) till följd av ränteändringarna och andra ändringar på marknaden. Till följd av ändringen i gruppens interna verksamhetsmodell riktas värdeförändringarna i balans- och derivatposter som värderas till verkligt värde delvis till segmentet Övrig rörelse i stället för Bankrörelse. Under jämförelseperioden bokfördes förändringar i verkligt värde i Bankrörelsen för 88 miljoner euro.

Kostnaderna ökade med 3,3 procent och uppgick till 781 miljoner euro (756). De övriga rörelsekostnaderna ökade med 10,0 procent. ICT-kostnaderna ökade med 23 miljoner euro. ICT-kostnaderna ökade av de kraftiga satsningarna på utveckling och de ökade volymerna.

Personalkostnaderna minskade med 13 miljoner euro till 335 miljoner euro (348).

Skadeförsäkring

- Resultatet före skatt var 200 miljoner euro (218). Nettointäkterna från placeringsverksamheten uppgick till 87 miljoner euro (110). Resultatet före skatt till verkligt värde var 282 miljoner euro (110).
- Premieintäkterna ökade med 2,3 procent (5,2).
- Den operativa totalkostnadsprocenten var 86,5 (86,3) och den operativa driftskostnadsprocenten 17,6 (17,4). Totalkostnadsprocenten var 88,0 (87,9).

Skadeförsäkringens nyckeltal

Milj. €	1–9/2016	1–9/2015	Förändring, %	1–12/2015
Premieintäkter	1 062	1 039	2,3	1397
Försäkringsersättningar	660	652	1,3	885
Övriga kostnader	3	3	5,6	5
Försäkringsnetto	398	383	3,9	508
Nettointäkter från placeringsverksamhet	87	110	-21,4	125
Övriga nettointäkter	-49	-53	-7,8	-70
Intäkter totalt	436	441	-1,0	563
Personalkostnader	74	73	0,8	101
Avskrivningar och nedskrivningar	29	27	7,3	37
Övriga rörelsekostnader	132	121	9,4	168
Kostnader totalt	235	221	6,3	302
OP-bonus till ägarkunder	1	1	13,1	2
Resultat före skatt	200	218	-8,5	259
Totalkostnadsprocent	88,0	87,9		88,8
Operativ totalkostnadsprocent	86,5	86,3		87,3
Operativ skadeprocent	68,9	68,9		69,6
Operativ driftskostnadsprocent	17,6	17,4		17,7
Operativ riskprocent	63,2	63,6		64,2
Operativ omkostnadsprocent	23,3	22,7		23,1
Solvensprocent (Solvens II)*	162			158
Stora skador med skadekostnad för egen räkning	43	37		60
Förändringarna jämfört med avsättningarna för skador under de föregående åren (run off-resultat)	41	15		32

* med beaktande av övergångsbestämmelser.

Premieintäkterna fortsatte att öka bland privatkunderna. Premieintäkterna från företagskunder var mindre än under jämförelseperioden då den allmänna ekonomiska situationen fortfarande var svår. Försäljningen av försäkringar ökade en aning från jämförelseperioden.

Mätt med marknadsandelen av premieinkomsten är OP Gruppen klart den största skadeförsäkraren i Finland.

Antalet preferenskundshushåll ökade under rapportperioden rekordartat med 47 000 hushåll till 724 000 av vilka redan 76 procent har koncentrerat också sina bankärenden till OP Gruppen.

Utvecklingen av nät- och mobiltjänster hör till skadeförsäkringens prioriteringsområden inom såväl försäkringstjänsten som ersättningsstjänsten. Användningen av den i slutet av fjolåret lanserade tjänsten Skadehjälpen och den nya skadeanmälningsstjänsten i OP-mobilen har varit mycket

populära. Av privatkundernas skador anmäls redan nästan 70 procent elektroniskt.

Skadeförsäkringens resultat

Resultatet före skatt var 200 miljoner euro (218). Försäkringsnettot ökade med 3,9 procent till 398 miljoner euro. De nettointäkter från placeringar som bokförts i resultaträkningen minskade med 23 miljoner euro. Resultatet före skatt till verkligt värde var 282 miljoner euro (110).

Den operativa totalkostnadsprocenten var 86,5 (86,3). De operativa nyckeltalen innehåller inte avskrivningar av immateriella tillgångar som uppkommit i samband med företagsköp.

Premieintäkter	1-9/2016	1-9/2015	Förändring, %
Milj. €			
Privatkunder	578	549	5,2
Företagskunder	441	447	-1,3
Baltikum	43	42	2,0
Totalt	1 062	1 039	2,3

Försäkringsersättningarna ökade med 1,3 procent. Skadekostnaden för nya storskador på egendom och verksamhet var större än under jämförelseperioden. Under januari–september registrerades 50 nya (54) stora skador på egendom och verksamhet och skadekostnaden för egen räkning var för dem totalt 42,5 miljoner euro (37,3). Till den här klassen räknas skador på över 0,3 miljoner euro. Förändringen i avsättningarna för de lagstadgade pensionerna var större än under jämförelseperioden. Under januari–september var förändringen i avsättningarna för pensionerna 9 miljoner euro (6). Vid slutet av september var den genomsnittliga diskonteringsräntan 2,04 procent. Vid slutet av 2015 var den genomsnittliga diskonteringsräntan 2,22 procent. Sänkningen av diskonteringsräntan ökade försäkringsersättningarna med 41 miljoner euro (48). Förändringen i diskonteringsräntan försvagade den operativa totalkostnadsprocenten med 3,9 procentenheter (4,6).

Förändringarna jämfört med skadorna under de föregående åren, utan inverkan av förändringen i diskonteringsräntan, förbättrade det försäkringstekniska bidraget med 41 miljoner euro (15). Den operativa skadeprocenten var 68,9 (68,9). Den operativa riskprocenten exklusive indirekta skaderegleringskostnader var 63,2 (63,6).

Kostnaderna ökade med 6,3 procent till följd av de ökade ICT-kostnaderna och utvidgningen av hälso- och välbefinnanderörelsen och var 15 miljoner euro större än under jämförelseperioden. Den operativa driftskostnadsprocenten var 17,6 (17,4). Den operativa omkostnadsprocenten, som innehåller också de indirekta skaderegleringskostnaderna, var 23,3 (22,7).

Operativt försäkringstekniskt bidrag och totalkostnadsprocent (CR)

	1-9/2016		1-9/2015	
	Bidrag milj. €	CR, %	Bidrag milj. €	CR, %
Privatkunder	104	82,0	110	80,0
Företagskunder	36	91,8	29	93,6
Baltikum	3	92,3	3	92,3
Totalt	143	86,5	142	86,3

Placeringsverksamheten

Skadeförsäkringens intäkter från placeringarna till verkligt värde var 18 miljoner euro (31). Intäkterna från placeringarna har beräknats genom att från de totala intäkterna från placeringstillgångarna dra av värdeförändringen i försäkringsskulden till marknadsvillkor.

Placeringsbeståndets fördelning

%	30.9.2016	31.12.2015
Obligationslån och räntefonder	77,6	76,6
Alternativa placeringar	0,8	0,8
Aktier	7,6	6,7
Kapitalplaceringar	2,9	3,4
Fastigheter	9,2	9,9
Penningmarknaden	1,9	2,5
Totalt	100	100

Skadeförsäkringsrörelsens placeringsbestånd var vid slutet av september 3 931 miljoner euro (3 687). Placeringarna på investeringsnivån stod för 91 procent (93), och 64 procent (63) av placeringarna hade en rating på minst A-. Ränportföljens återstående genomsnittliga löptid var 5,7 år (5,7) och durationen 5,4 år (5,2).

Den genomsnittliga avkastningen på direkta placeringar i obligationslån till förfallodagen beräknad enligt anskaffningsvärdet för instrumenten (running yield) var 1,66 procent (1,65).

Kapitalförvaltning

- Resultatet före skatt var 191 miljoner euro (168). Nettointäkterna från placeringsverksamheten uppgick till 102 miljoner euro (84). Resultatet före skatt till verkligt värde var 247 miljoner euro (103).
- Bruttot av de förvaltade medlen ökade från årsskiftet med 3,5 miljarder euro.
- Nettoprovisionsintäkterna minskade med 6 procent, och nettointäkterna från livförsäkringens placeringsverksamhet ökade med 22 procent från jämförelseperioden.

Kapitalförvaltningens nyckeltal

Milj. €	1–9/2016	1–9/2015	Förändring, %	1–12/2015
Provisionsintäkter, netto				
Fonder och kapitalförvaltning	137	140	-2,0	188
Livförsäkringar	123	127	-3,3	171
Kostnader	103	100	3,0	139
Provisionsintäkter, netto, totalt	157	167	-5,9	220
Nettointäkter från livförsäkringens riskrörelse	20	16	24,4	21
Nettointäkter från livförsäkringsrörelsens placeringsverksamhet	102	84	22,3	98
Övriga intäkter	10	0		5
Intäkter totalt	289	266	8,5	344
Personalkostnader	23	24	-3,9	32
Avskrivningar och nedskrivningar	14	19	-25,4	24
Övriga rörelsekostnader	42	38	11,5	52
Kostnader totalt	80	81	-1,8	108
OP-bonus till ägarkunder	18	17	5,1	23
Resultat före skatt	191	168	13,9	213
Mrd. €	30.9.2016	30.9.2015	Förändring, %	31.12.2015
Förvaltade medel (brutto)				
Placeringsfonder	22,0	20,7	6,3	21,7
Institutionella kunder	24,6	22,2	10,8	23,5
Private Banking	16,6	13,2	25,8	14,6
Fondanknutna försäkringsbesparingar	8,8	8,1	8,6	8,7
Förvaltade medel totalt (brutto)	72,0	64,2	12,1	68,5
Milj. €				
Nettoförsäljning				
Spar- och placeringskunder	156	440	-64,5	666
Private Banking-kunder	316	203	55,7	469
Institutionella kunder	-54	-495	-	-187
Nettoförsäljning totalt	418	149		948
Marknadsandel, %	30.9.2016	30.9.2015	Förändring, %	31.12.2015
Placeringsfonder	21,4	22,3	-0,9	22,2

Sentimentet på placeringsmarknaden förbättrades efter Storbritanniens Brexit-omröstning i juni. Efterfrågan på kapitalförvaltningsprodukter vände uppåt efter det svaga första halvåret. Nettoförsäljningen uppgick till 418 miljoner euro (149), och bruttot av de förvaltade medlen ökade från årsskiftet med 3,5 miljarder euro. Förvaltade medel uppgick till 72,0 miljarder euro och omfattar cirka 11 miljarder euro i medel från företag som hör till OP Gruppen.

I början av juni slopade OP Gruppen permanent handelskostnaderna för fonder för sina ägarkunder. Fondförmånen väckte intresse bland kunderna, och antalet fondandelsägare i fonderna för sparare ökade under rapportperioden med 22 000. Det totala antalet spar- och

placeringskunder ökade under rapportperioden med 2 700 och uppgick vid slutet av september till 757 000.

OP-fondernas riskjusterade avkastning förblev god under rapportperioden. OP-fondernas Morningstar-klassificering var 3,2 (3,1).

Utvecklingen av den elektroniska försäljningen och skötseln av ärenden inom kapitalförvaltningen fortsatte under rapportperioden. Av teckningarna i placeringsfonderna skedde 42 procent (40) via elektroniska kanaler.

Kapitalförvaltningens resultat

Resultatet före skatt ökade till 191 miljoner euro (168). Resultatförbättringen beror på ökningen i nettointäkterna från livförsäkringens placeringssverksamhet. Resultatet till verkligt värde var 247 miljoner euro (103).

Nettoprovisionsintäkterna minskade med 5,9 procent från jämförelseperioden till 157 miljoner euro (167). Efter avdrag av OP-bonus till ägarkunderna utgjorde nettoprovisionsintäkterna 0,27 procent (0,32) av bruttot av de förvaltade medlen.

Intäkterna från livförsäkringens placeringar till verkligt värde var 18 miljoner euro (38). Intäkterna från placeringarna har beräknats genom att från de totala intäkterna från placeringstillgångarna dra av värdeförändringen i försäkringsskulden till marknadsvillkor. De s.k. separata balansräkningar som överförts från Suomi-bolaget ingår inte i intäkterna.

Kostnaderna minskade från jämförelseperioden. Kapitalförvaltningens kostnads-/intäktrelation förbättrades till 43,0 procent (45,8). Kostnaderna utgjorde 0,14 procent (0,14) av bruttot av de förvaltade medlen.

Försäkringsskulden ränterisk skyddas med räntekompletteringar och räntederivat. Under rapportperioden började försäkringsskulden skyddas också med direkta ränteplaceringar. Räntekompletteringarna av försäkringsskulden (utan den separata balansräkningen) var vid rapportperiodens slut 509 miljoner euro (404). Av räntekompletteringarna utgjorde 36 miljoner euro (54) kortfristiga räntekompletteringar som gjorts för 12 månader.

Livförsäkringens placeringstillgångar utan de tillgångar som utgör täckning för fondanknutna försäkringar, räntederivat som skyddar försäkringsskulden och de separata balansräkningarna uppgick till 4 050 miljoner euro (4 080). Andelen placeringar i ränteportföljen som till sin rating räknas till investeringsnivån var 93 procent (95). Vid slutet av rapportperioden var ränteplaceringarnas modifierade duration 5,3 (4,5).

Placeringsbeståndets fördelning

%	30.9.2016	31.12.2015
Obligationslån och räntefonder	79,1	76,2
Alternativa placeringar	7,3	5,7
Aktier och aktiefonder	6,1	5,1
Fastigheter	7,1	6,6
Penningmarknaden	0,4	6,4
Totalt	100	100,0

Intäkter från placeringssverksamheten i livförsäkringens separata balansräkning

Suomi-bolagets individuella livförsäkringsbestånd överfördes 31.12.2015 till livförsäkringen. Av beståndet bildades i samband med beståndsöverlåtelsen en separat balansräkning som har en vinstutdelningspolicy som avviker från den övriga livförsäkringsrörelsen.

Placeringstillgångarna i livförsäkringens separata balansräkning uppgick vid slutet av rapportperioden till 1 138 miljoner euro utan de räntederivat som skyddar försäkringsskulden. Av placeringarna hänförde sig 83 procent till obligationslån och räntefonder, 7 procent till alternativa placeringar, 3 procent till aktier och aktiefonder, 6 procent till fastigheter och 1 procent till penningmarknadsplaceringar.

Intäkterna från livförsäkringens separata balansräkning till verkligt värde var 17 miljoner euro. Intäkterna har beräknats genom att från intäkterna från placeringstillgångarna dra av värdeförändringen i försäkringsskulden till marknadsvillkor.

Suomi-bolagets individuella pensionsförsäkringsbestånd överfördes till OP Gruppen 30.9.2016. Också av pensionsförsäkringsbeståndet bildades en separat balansräkning som har en vinstutdelningspolicy som avviker från den övriga livförsäkringsrörelsen. Beloppet av den överförda balansräkningen var vid slutet av rapportperioden 3,2 miljarder euro. Av placeringarna hänförde sig 67 procent till obligationslån och räntefonder, 23 procent till penningmarknadsplaceringar, 6 procent till fastigheter, 2 procent till aktier och aktiefonder och 2 procent till alternativa placeringar.

Övrig rörelse

Övrig rörelsens nyckeltal

Milj. €	1–9/2016	1–9/2015	Förändring, %	1–12/2015
Räntenetto	-35	-34	2,0	-52
Provisionsintäkter, netto	-48	15		20
Nettointäkter från placeringsverksamhet	110	75	47,2	86
Övriga rörelseintäkter	424	360	17,7	484
Intäkter totalt	452	416	8,5	538
Personalkostnader	130	128	2,1	176
Avskrivningar och nedskrivningar	35	37	-5,3	48
Övriga rörelsekostnader	223	236	-5,3	327
Kostnader totalt	389	401	-2,9	551
Nedskrivningar av fordringar	0	0		0
Resultat före skatt	63	16		-13

Övriga rörelsens resultat

Resultatet före skatt för övrig rörelse var 63 miljoner euro (16). Resultatet förbättrades av att nettointäkterna från placeringsverksamhet och de övriga rörelseintäkterna ökade. Nettoprovisionsintäkterna minskade däremot från jämförelseperioden. De totala intäkterna ökade med 8,5 procent till 452 miljoner euro.

Räntenettet för övrig rörelse var -35 miljoner euro (-34). Snittmarginalen för gruppens skuldebrev inom marknadsupplåningen till seniorvillkor, TLTRO-II-upplåningen och säkerställda obligationslån var i september 34 räntepoäng (39). De säkerställda obligationslånen rapporteras som en del av segmentet Bankrörelse.

Gruppens interna verksamhetsmodell ändrades under rapportperioden genom att bland annat ränte- och valutatrading samt handel med obligationslån överfördes från segmentet Bankrörelse till segmentet Övrig rörelse. Ändringen ökade nettointäkterna från placeringsverksamheten i segmentet Övrig rörelse, då nettointäkterna från värdepappershandel och valutaverksamhet ökade, samt minskade nettoprovisionsintäkterna.

Bland övriga rörelsekostnader i Övrig rörelse bokfördes intäkter av engångsnatur på 71 miljoner euro för Visa Inc:s köp av Visa Europe Ltd.

Kostnaderna i Övrig rörelse minskade med 12 miljoner euro till 389 miljoner euro. Hyrorna minskade med 7 miljoner euro. ICT-kostnaderna och köpen av tjänster ökade med totalt 6 miljoner euro från jämförelseperioden. De övriga rörelsekostnaderna ökade under jämförelseperioden genom kostnadsposter av engångsnatur på 16 miljoner euro för ombyggnaden av kontoret i Vallgård.

Förändringar i OP Gruppens struktur

I OP Gruppens bokslut konsolideras vid slutet av rapportperioden totalt 178 andelsbanker (178) och deras koncernbolag, OP Andelslagskoncernen och OVY Försäkring Ab.

Antalet andelsbanker minskade under rapportperioden genom att Östra Korsholms Andelsbank fusionerades med Vasa Andelsbank. Fusionen registrerades 29.2.2016. Antalet andelsbanker ökade däremot under rapportperioden genom att Helsingfors OP Bank Ab:s bolagsform ändrades till andelsbank. Ändringen registrerades 1.4.2016. Namnet på den nya banken är Helsingforsnejdens Andelsbank (OP Helsingfors). OP Helsingfors är ett dotterbolag till OP Gruppens centralinstitutskoncern. Centralinstitutet har också i fortsättningen en betydande roll i kapitaliseringen av den nya banken. Det här betyder att OP Andelslag enligt stadgarna för OP Helsingfors har bestämmande inflytande i OP Helsingfors.

Keiteleen Osuuspankki har 31.10.2016 fusionerats med Pielaveden Osuuspankki, vars firma i samband med fusionen har ändrats till Nilakan Seudun Osuuspankki.

Enon Osuuspankki, Ilomantsin Osuuspankki, Kiihtelysvaaran Osuuspankki och Tuupovaaran Osuuspankki har godkänt en fusionsplan, enligt vilken Enon Osuuspankki, Kiihtelysvaaran Osuuspankki och Tuupovaaran Osuuspankki fusioneras med Ilomantsin Osuuspankki. I samband med fusionen ändras Ilomantsin Osuuspankkis firma till Vaara-Karjalan Osuuspankki. Den planerade registreringstidpunkten för verkställandet av fusionen är 31.12.2016.

Puolangan Osuuspankki och Suomussalmen Osuuspankki har godkänt en fusionsplan, enligt vilken Puolangan Osuuspankki fusioneras med Suomussalmen Osuuspankki. I samband med fusionen ändras Suomussalmen Osuuspankkis firma till Ylä-Kainuun Osuuspankki. Den planerade registreringstidpunkten för verkställandet av fusionen är 31.12.2016.

Pielisen Osuuspankki och Pohjois-Karjalan Osuuspankki har 10.10.2016 godkänt en fusionsplan, enligt vilken Pielisen Osuuspankki fusioneras med Pohjois-Karjalan Osuuspankki. Den planerade registreringstidpunkten för verkställandet av fusionen är 31.3.2017.

Vissa bolag som ingår i OP Gruppen har bytt förleden i sina namn till OP genom ändringar som trädde i kraft 4.4.2016:

- Pohjola Bank Abp:s nya namn är OP Företagsbanken Abp
- Pohjola Försäkring Ab:s nya namn är OP Försäkring Ab
- Pohjola Kapitalförvaltning Ab:s nya namn är OP Kapitalförvaltning Ab
- Pohjola Kiinteistösihtioitus Oy:s nya namn är OP Kiinteistösihtioitus Oy
- Pohjola Asset Management Execution Services Oy:s nya namn är OP Asset Management Execution Services Oy

Också namnen på bolagen i Baltikum har bytt förled till OP enligt följande:

- Filialen Pohjola Bank plc Eestis nya namn är OP Corporate Bank plc Eesti filiaal
- Pohjola Bank plc filiäle Latvijās nya namn är OP Corporate Bank plc filiäle Latvijā
- Pohjola Bank plc Lietuvos filialas nya namn OP Corporate Bank plc Lietuvos filialas
- Pohjola Finance Estonia AS nya namn är OP Finance AS
- "Pohjola Finance" SIAs nya namn är "OP Finance" SIA
- UAB "Pohjola Finance" nya namn är UAB "OP Finance"

Omasairaala Oy har bytt namn till Pohjola Hälsa Ab i samband med att sjukhuset i Tammerfors öppnades 1.8.2016.

Personal och ersättningar

Vid slutet av rapportperioden hade OP Gruppen 12 248 anställda (12 130). Antalet anställda var i genomsnitt 12 276 (12 174). OP Gruppen fortsatte sina satsningar på att utveckla digital affärsrörelse och kundupplevelser, vilket ökade antalet anställda.

Under rapportperioden gick 255 personer (186) i pension från OP Gruppen. Medelåldern för de pensionerade var 61,9 år (61,6).

OP Gruppens rörliga ersättningar fördelar sig på kortsiktiga företagsvisa ersättningar och långsiktiga ersättningar på grupplanet.

OP Gruppens långsiktiga ersättningssystem på grupplanet består av ett ersättningssystem avsett för ledningen samt en personalfond avsedd för den övriga personalen.

Ledningens långsiktiga ersättningssystem har fastställts för 2014–2016. Dessutom fortsätter OP Gruppens personalfond med ettåriga intjäningsperioder.

Ersättningssystemen har upprättats i enlighet med bestämmelserna om ersättningssystemen inom finansbranschen. Ersättningssystemet för 2014–2016 följer huvudprinciperna för den föregående treåriga intjäningsperioden.

Som långsiktiga målmätare har OP Andelslags förvaltningsråd uppställt OP Gruppens resultat före skatt, gruppens kärnprimärkapitaltäckning (CET1) och ökningen i antalet koncentreringskunder. Målen på grupplanet är desamma såväl i ersättningssystemet för ledningen som i OP Gruppens personalfond.

OP Andelslags förvaltning

OP Gruppens centralinstitut (OP Andelslag) ordinarie andelsstämma hölls 15.3.2016. Till förvaltningsrådet omvaldes följande förvaltningsrådsledamöter som stod i tur att avgå för en treårsperiod som slutar 2019: produktgruppsdirektör Ola Eklund, företagare Leif Enberg och lektor Mervi Väisänen.

Till nya förvaltningsrådsledamöter för en treårsperiod som slutar 2019 valdes vice verkställande direktör Tajja Jurmu, lektor Marja-Liisa Kaakko och dekanus Petri Sahlström.

Dessutom valdes till nya förvaltningsrådsledamöter i stället för dem som anhållit om avsked före slutet av sina mandattider verkställande direktör Anne Harju (2016–2018), hälsocentralläkare Terttu Hällfors (2016–2017), CGR-revisor Katja Kuosa-Kaartti (2016–2018), verkställande direktör Timo Laine (2016–2017) och verkställande direktör Olli Näsi (2016–2018). Förvaltningsrådet har sammanlagt 34 ledamöter.

Vid sitt konstituerande möte valde förvaltningsrådet professor Jaakko Pehkonen till ordförande samt lektor Mervi Väisänen och verkställande direktör Olli Tarkkanen till vice ordförande.

Andelsstämman beslöt öka maximiantalet ledamöter i direktionen från åtta till nio ledamöter utöver direktionens ordförande och vice ordförande genom en ändring av andelslagets stadgar. Ändringen ledde till att personaldirektör Outi Taivainen blev ordinarie direktionsledamot (tidigare ersättare).

Den ordinarie andelsstämman valde CGR-sammanslutningen KPMG Oy Ab till OP Gruppens revisor. KPMG Oy Ab har till huvudansvarig revisor utsett CGR Raija-Leena Hankonen.

Investeringar och tjänsteutveckling

OP Andelslag och dess dotterföretag svarar för utvecklingen av OP Gruppens tjänster. Av kostnaderna i anslutning till tjänsteutveckling består en betydande del av ICT-investeringar och definitioner i anslutning till dem.

OP Gruppens utvecklingsinvesteringar uppgick i januari–september till 214 miljoner euro (135). Kostnaderna omfattar licensavgifter, köptjänster, andra externa kostnader i anslutning till projekt samt eget arbete. Av utvecklingskostnaderna har 118 miljoner euro (82) aktiverats.

Utsikter för återstoden av året

Ekonomi i Finland har i år återhämtat sig långsamt med stöd av hemmamarknaden. Konsumtionen och särskilt byggverksamheten har inverkat positivt på den ekonomiska tillväxten, men exporten har fortfarande varit dämpad. Arbetslösheten har minskat och förtroendet har ökat. Tillväxttakten i den globala ekonomin är fortfarande långsam och ingen snabb återhämtning är att vänta för exporten. Den relativt långsamma tillväxttakten i den finländska ekonomin fortsätter under den närmaste tiden framför allt med stöd av den inhemska efterfrågan. Den oro som den brittiska folkomröstningen medförde på finansmarknaden har jämnat ut sig under slutet av rapportperioden, men Brexit och många andra politiska och ekonomiska risker hotar utsikterna.

Återhämtningen i Finland kan hotas av att genomföringen av de redan beslutade ekonomipolitiska åtgärderna går trögt.

De delvis redan negativa marknadsräntorna belastar bankernas räntenetto och försvagar intäkterna från försäkringsbolagens placeringsverksamhet. De låga räntorna stöder å sin sida kundernas kreditbetalningsförmåga, vilket har hållit nedskrivningarna inom bankrörelsen låga trots den långvariga perioden av långsam ekonomisk tillväxt. Digitaliseringen av finansbranschen, förnyandet av den spridda infrastrukturen för datasystem samt förändringen i kundbeteendet kräver avsevärda utvecklingsåtgärder av branschen under de närmaste åren vilket ökar kostnaderna och försämrar lönsamheten på kort sikt. Förändringarna i omvärlden ökar betydelsen av en effektiv och lönsam verksamhet samt en god kapitaltäckning.

OP Gruppens resultat före skatt för 2016 uppskattas bli ungefär lika stort som rekordresultatet 2015. I och med att osäkerheten i anslutning till omvärldens utveckling är större än normalt, har den kortsiktiga resultatvolatiliteten ökat, vilket inverkar på förutsägbarheten för OP Gruppens resultat för hela året. De största osäkerhetsmomenten ansluter sig till förändringar i räntorna och placeringsomvärlden.

Alla prognoser och bedömningar i den här delårsrapporten grundar sig på rådande uppfattning om den ekonomiska utvecklingen. De faktiska resultaten kan avvika betydligt.

Resultaträkning

Milj. €	Not	7-9/ 2016	7-9/ 2015	1-9/ 2016	1-9/ 2015
Räntenetto	3	271	256	799	767
Försäkringsnetto	4	149	140	418	399
Provisionsintäkter, netto	5	200	205	637	652
Nettointäkter från placeringsverksamhet	6	99	79	282	368
Övriga rörelseintäkter		11	8	104	33
Andel av intresseföretagens resultat		2	2	5	6
Intäkter totalt		732	690	2 245	2 225
Personalkostnader		167	172	563	573
Avskrivningar och nedskrivningar		41	38	116	120
Övriga rörelsekostnader		152	121	458	411
Kostnader totalt		361	331	1 136	1 105
Nedskrivningar av fordringar	7	12	10	36	47
OP-bonus till ägarkunder		53	51	153	147
Resultat före skatt		306	299	921	926
Inkomstskatter		61	59	183	215
Periodens resultat		245	240	738	712
Fördelning:					
Ägare		245	239	736	708
Innehav utan bestämmande inflytande		1	2	2	4
Periodens resultat		245	240	738	712
Rapport över totalresultat					
Periodens resultat		245	240	738	712
Poster som inte omklassificeras till resultatet					
Vinst(er)/(förluster) av omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner					
		-32	-51	-302	233
Poster som eventuellt senare omklassificeras till resultatet					
Förändring i fonden för verkligt värde					
Värdering till verkligt värde					
		135	-115	230	-217
Säkring av kassaflöde					
		-1	9	24	-13
Omräkningsdifferenser					
		0	0	0	0
Inkomstskatter					
Poster som inte omklassificeras till resultatet					
Vinst(er)/(förluster) av omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner					
		6	10	60	-47
Poster som eventuellt senare omklassificeras till resultatet					
Värdering till verkligt värde					
		-27	23	-46	43
Säkring av kassaflöde					
		0	-2	-5	3
Periodens totalresultat		327	114	699	714
Fördelning av totalresultat:					
Ägare		320	113	663	699
Innehav utan bestämmande inflytande		7	1	35	15
Periodens totalresultat		327	114	699	714

Balansräkning

Milj. €	Not	30.9. 2016	31.12. 2015
Kontanta medel		8 736	8 619
Fordringar på kreditinstitut		351	425
Finansiella tillgångar för handel		850	928
Derivatinstrument	10	6 351	5 763
Fordringar på kunder	12	77 846	75 192
Investeringsstillgångar		26 157	20 784
Tillgångar som utgör täckning för fondanknutna avtal		8 795	8 640
Andelar av intresseföretag		92	93
Immateriella tillgångar		1 442	1 395
Materiella tillgångar		869	843
Övriga tillgångar		2 612	2 347
Skattefordringar		162	118
Tillgångar totalt		134 264	125 145
Skulder till kreditinstitut		3 510	1 673
Derivatinstrument		5 411	5 369
Skulder till kunder		59 636	58 220
Försäkringsskuld	13	11 070	7 705
Skulder för fondanknutna försäkrings- och placeringsavtal	13	8 823	8 666
Skuldebrev emitterade till allmänheten	14	29 072	27 706
Avsättningar och övriga skulder		4 258	3 921
Skatteskulder		872	866
Tilläggsandelar		79	106
Efterställda skulder		1 460	1 590
Skulder totalt		124 191	115 822
Eget kapital			
Hänförligt till OP Gruppens ägare			
Andelskapital			
Medlemsandelar		161	154
Avkastningsandelar		2 632	2 502
Fonden för verkligt värde	15	411	242
Övriga fonder		2 159	2 085
Ackumulerade vinstmedel		4 624	4 271
Hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande		86	70
Eget kapital totalt		10 073	9 324
Skulder och eget kapital totalt		134 264	125 145

Rapport över förändringar i eget kapital

Milj. €	Eget kapital som hör till ägare				Totalt	Hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande	Eget kapital totalt
	Andelskapital	Fonden för verkligt värde	Övriga fonder	Akkumulerade vinstmedel			
Eget kapital 1.1.2015	1 709	425	1 996	3 014	7 144	69	7 213
Periodens totalresultat		-197		894	698	15	713
Periodens resultat				708	708	4	712
Övrigt totalresultat		-197		186	-10	12	1
Vinstutdelning				-21	-21		-21
Tillägg till andelskapitalet	677				677		677
Engångseffekt av POP Bankers övergång till OP Gruppen*	2	1	67	48	118		118
Fondöverföringar			22	-22			
Övriga				-2	-2	-8	-9
Eget kapital 30.9.2015	2 387	230	2 085	3 911	8 613	77	8 690

* Sex banker som tidigare hörde till POP Bankgruppen övergick till OP Gruppen 19.5.2015.

Milj. €	Eget kapital som hör till ägare				Totalt	Hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande	Eget kapital totalt
	Andelskapital	Fonden för verkligt värde	Övriga fonder	Akkumulerade vinstmedel			
Eget Kapital 1.1.2016	2 656	242	2 085	4 271	9 254	70	9 324
Periodens totalresultat		169		494	663	35	698
Periodens resultat				736	736	2	738
Övrigt totalresultat		169		-242	-73	33	-40
Vinstutdelning				-68	-68		-68
Tillägg till andelskapitalet	137				137		137
Fondöverföringar			75	-75			
Övriga				1	1	-19	-18
Eget Kapital 30.9.2016	2 793	411	2 159	4 624	9 987	86	10 073

Kassaflödesanalys

Milj. €	1-9/ 2016	1-9/ 2015
Kassaflöde från rörelsen		
Periodens resultat	738	712
Justeringar i periodens resultat	435	1 177
Ökning (-) eller minskning (+) av rörelsetillgångar	-8 221	-5 786
Fordringar på kreditinstitut	119	204
Finansiella tillgångar för handel	-242	326
Derivatinstrument	44	-22
Fordringar på kunder	-2 681	-2 954
Tillgångar som utgör täckning för fondanknutna avtal	-17	-683
Investeringsstillgångar	-4 879	-2 898
Övriga tillgångar	-564	242
Ökning (+) eller minskning (-) av rörelseskulder	6 104	3 626
Skulder till kreditinstitut	1 838	-271
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	0	-4
Derivatinstrument	-38	12
Skulder till kunder	1 416	3 739
Försäkringsskuld	3 234	23
Skulder för fondanknutna försäkrings- och placeringsavtal	-248	-38
Avsättningar och övriga skulder	-98	165
Betald inkomstskatt	-211	-295
Erhållna utdelningar	70	73
A. Kassaflöde från rörelsen totalt	-1 085	-492
Kassaflöde från investeringar		
Likvida medel som hålls till förfall, ökning	0	-1
Likvida medel som hålls till förfall, minskningar	16	83
Anskaffning av dotterföretag och intresseföretag med avdrag för likvida medel vid anskaffningstidpunkten	-1	-25
Försäljning av dotterföretag och intresseföretag med avdrag för likvida medel vid försäljningstidpunkten		0
Investeringar i materiella och immateriella tillgångar	-194	-194
Överlåtelse av materiella och immateriella tillgångar	11	5
B. Kassaflöde från investeringar totalt	-168	-132
Kassaflöde från finansiering		
Efterställda skulder, ökning	0	1 242
Efterställda skulder, minskningar	-144	-697
Skuldebrev emitterade till allmänheten, ökning	20 722	22 269
Skuldebrev emitterade till allmänheten, minskningar	-19 203	-21 684
Andels- och aktiekapital, ökning	682	2 807
Andels- och aktiekapital, minskningar	-572	-2 226
Utdelningar och räntor på andelskapital	-69	-30
C. Kassaflöde från finansiering totalt	1 416	1 681
Nettoförändring av likvida medel (A+B+C)	162	1 057
POP Bankernas likvida medel*		47
Förändring i finansiella tillgångar totalt	162	1 104
Likvida medel vid början av räkenskapsperioden	8 708	4 176
Likvida medel vid slutet av räkenskapsperioden	8 870	5 280
Erhållna räntor	1 829	1 966
Betalda räntor	-1 078	-1 235
Likvida medel		
Kontanta medel	8 736	4 989
På anfordran betalbara fordringar på kreditinstitut	134	291
Totalt	8 870	5 280

* Sex banker som tidigare hörde till POP Bankgruppen övergick till OP Gruppen 19.5.2015.

Uppgifter enligt rörelsesegment

Kapitaliseringen av segmenten baserar sig på den kapitaltäckningsanalys som OP Gruppen upprättat i enlighet med kreditinstitutslagen. Kapitalkraven enligt kapitaltäckningsanalysen har fördelats på rörelsesegmenten. Kapital har allokerats till bankrörelsen så att kärnprimärkapitalrelationen (CET1) är 19 % (18 %). Till skadeförsäkringsrörelsen har allokerats kapital så att solvensprocenten (SII) är 120. Livförsäkringsrörelsens solvensprocent är 130. Allokeringen av kapital inverkar på den interna ränta som segmentet betalar.

	Bankrörelse	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Elimineringar	Koncernen totalt
Resultatet för januari–september 2016, milj. €						
Räntenetto	847	-15	4	-35	-1	799
-varav interna nettoresultat före skatt	-15	-13	4	24		
Försäkringsnetto		398	20		0	418
Provisionsintäkter, netto	564	-41	157	-48	5	637
Nettointäkter från placeringsverksamhet	-16	87	102	110	-1	282
Övriga rörelseintäkter	21	6	4	424	-350	104
Andel av intresseföretagens resultat	1	1	3	0	0	5
Intäkter totalt	1 416	436	289	452	-348	2 245
Personalkostnader	335	74	23	130	0	563
Avskrivningar och nedskrivningar	37	29	14	35		116
Övriga rörelsekostnader	408	132	42	223	-349	458
Kostnader totalt	781	235	80	389	-349	1 136
Nedskrivningar av fordringar	35	0		0	1	36
OP-bonus till ägarkunder	133	1	18		0	153
Resultat före skatt	467	200	191	63	0	921

	Bankrörelse	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Elimineringar	Koncernen totalt
Resultatet för januari–september 2015, milj. €						
Räntenetto	822	-17	-3	-34	-2	767
-varav interna nettoresultat före skatt	-20	-15	2	33		
Försäkringsnetto		383	16		0	399
Provisionsintäkter, netto	511	-40	167	15	0	652
Nettointäkter från placeringsverksamhet	105	110	84	75	-6	368
Övriga rörelseintäkter	21	4	1	360	-352	33
Andel av intresseföretagens resultat	4	0	2		0	6
Intäkter totalt	1 462	441	266	416	-360	2 225
Personalkostnader	348	73	24	128	0	573
Avskrivningar och nedskrivningar	37	27	19	37	0	120
Övriga rörelsekostnader	371	121	38	236	-355	411
Kostnader totalt	756	221	81	401	-354	1 105
Nedskrivningar av fordringar	47	0		0	0	47
OP-bonus till ägarkunder	129	1	17		0	147
Resultat före skatt	531	218	168	16	-6	926

Balansräkning 30.9.2016, milj. €	Bankrörelse	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Elimineringar	Koncernen totalt
Kontanta medel	103	173	659	8 627	-825	8 736
Fordringar på kreditinstitut	5 352	6	39	10 059	-15 106	351
Finansiella tillgångar för handel	81			774	-5	850
Derivatinstrument	594	48	338	5 998	-626	6 351
Fordringar på kunder	78 340	0	0	712	-1 205	77 846
Investeringstillgångar	6 293	3 816	7 980	18 732	-10 664	26 157
Tillgångar som utgör täckning för fondanknutna avtal			8 795			8 795
Andelar av intresseföretag	41	2	28	0	22	92
Immateriella tillgångar	64	690	372	320	-3	1 442
Materiella tillgångar	491	46	22	323	-13	869
Övriga tillgångar	332	711	276	1 567	-274	2 612
Skattefordringar	94	4	15	32	17	162
Tillgångar totalt	91 785	5 495	18 523	47 143	-28 683	134 264
Skulder till kreditinstitut	9 415			8 286	-14 192	3 510
Derivatinstrument	201	6	13	5 817	-626	5 411
Skulder till kunder	54 542		0	6 853	-1 759	59 636
Försäkringsskuld		3 131	7 939		0	11 070
Skulder för fondanknutna försäkrings- och placeringsavtal			8 823			8 823
Skuldebrev emitterade till allmänheten	10 559			19 605	-1 092	29 072
Avsättningar och övriga skulder	2 046	407	420	1 740	-355	4 258
Skatteskulder	360	93	89	312	18	872
Tilläggsandelar	251			970	-1 143	79
Efterställda skulder	63	135	245	1 470	-453	1 460
Skulder totalt	77 437	3 772	17 529	45 054	-19 601	124 191
Eget kapital						10 073
Balansräkning 31.12.2015, milj. €	Bankrörelse	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Elimineringar	Koncernen totalt
Kontanta medel	130	107	230	8 451	-299	8 619
Fordringar på kreditinstitut	4 415	6	39	10 506	-14 540	425
Finansiella tillgångar för handel	939			5	-17	928
Derivatinstrument	5 735	14	75	337	-398	5 763
Fordringar på kunder	75 633			801	-1 242	75 192
Investeringstillgångar	6 425	3 570	5 125	16 446	-10 782	20 784
Tillgångar som utgör täckning för fondanknutna avtal			8 640			8 640
Andelar av intresseföretag	42	2	-1	32	18	93
Immateriella tillgångar	67	695	280	261	92	1 395
Materiella tillgångar	494	47	16	299	-13	843
Övriga tillgångar	1 030	666	280	617	-247	2 347
Skattefordringar	47	4	10	40	16	118
Tillgångar totalt	94 958	5 111	14 694	37 795	-27 412	125 145
Skulder till kreditinstitut	10 712			4 374	-13 414	1 673
Derivatinstrument	5 389	15	37	326	-398	5 369
Skulder till kunder	53 586		0	6 106	-1 472	58 220
Försäkringsskuld		2 917	4 788		0	7 705
Skulder för fondanknutna försäkrings- och placeringsavtal			8 666			8 666
Skuldebrev emitterade till allmänheten	10 971			17 893	-1 158	27 706
Avsättningar och övriga skulder	2 122	322	98	1 704	-325	3 921
Skatteskulder	406	84	69	299	8	866
Tilläggsandelar	255			5 799	-5 947	106
Efterställda skulder	80	135	281	1 591	-497	1 590
Skulder totalt	83 520	3 473	13 939	38 092	-23 203	115 822
Eget kapital						9 324

Noter

- Not 1 Redovisningsprinciper
- Not 2 Nyckeltal och formler för nyckeltalen
- Not 3 Räntenetto
- Not 4 Försäkringsnetto
- Not 5 Provisionsintäkter, netto
- Not 6 Nettointäkter från placeringsverksamhet
- Not 7 Nedskrivningar av fordringar
- Not 8 Kategorisering av finansiella tillgångar och skulder
- Not 9 Klassificering av finansiella instrument återkommande värderade till verkligt värde enligt värderingsmetod
- Not 10 Derivatinstrument
- Not 11 Finansiella tillgångar och skulder som dragits av från varandra eller som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning
- Not 12 Fordringar på kreditinstitut och kunder samt problemfordringar
- Not 13 Försäkringsrörelsens skulder
- Not 14 Skuldebrev emitterade till allmänheten
- Not 15 Fonden för verkligt värde efter skatt
- Not 16 Ställda säkerheter
- Not 17 Åtaganden utanför balansräkningen
- Not 18 Kapitaltäckning för kreditinstitut
- Not 19 Exponeringar enligt ratingklass
- Not 20 Försäkringsbolagens solvens
- Not 21 OP Gruppens kapitaltäckning enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat
- Not 22 Närståendetransaktioner

Not 1 Redovisningsprinciper

Delårsrapporten har upprättats med iakttagande av standarden IAS 34 (Delårsrapportering) och de principer för upprättandet av bokslutet som redogjorts för i koncernens bokslut 2015.

Delårsrapporten är oreviderad. Alla siffror i delårsrapporten har avrundats och därför kan summan av enskilda tal avvika från den summa som angetts.

Delårsrapporten offentliggörs på finska, svenska och engelska. Den finska versionen är den officiella version som gäller, ifall det finns konflikter mellan språkversionerna.

Resultat- och balansräkningsschemat har förnyats i delårsrapporten 1.1–30.6.2016. Den nya indelningen påverkar inte det egna kapitalet, balansomslutningen eller periodens resultat. Segmentrapporteringen har uppdaterats på motsvarande sätt. Jämförelseuppgifterna har korrigerats i enlighet med den nya indelningen. En tabell med jämförelseuppgifter för resultaträkningen och balansräkningen enligt den nya indelningen finns i delårsrapporten för 1.1–30.6.2016.

De största förändringarna som beror på den nya indelningen är följande:

En specifikation av räntetäckerna och räntekostnaderna i räntenettet finns i noterna. Räntenettet efter avskrivningar redovisas inte separat. Avskrivningar av fordringar redovisas på en egen rad efter kostnaderna.

Den tidigare raden nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse har delats upp i försäkringsnetto och nettointäkter från placeringsverksamhet eftersom det bättre beskriver posternas art. Upplösningen av diskonteringen har redovisats bland nettointäkter från placeringsverksamhet.

Den tidigare raden nettointäkter från livförsäkringsrörelse har delats upp genom att redovisa livförsäkringens belastningsinkomst och återbäringar av fondanknutna förvaltningsprovisioner, vilka båda är av provisionsnatur, bland provisionsintäkter samt riskrörelsen bland premieintäkter. Övriga poster som tidigare redovisats på raden har flyttats till nettointäkter från placeringsverksamhet.

Nettointäkter från handel redovisades tidigare som en egen rad, men den ingår nu i nettointäkter från placeringsverksamhet. Raden andel av intresseföretagens resultat redovisas bland intäkter.

Kostnaderna har delats in i personalkostnader, avskrivningar och övriga rörelsekostnader. Tidigare delades kostnaderna in i personalkostnader, övriga administrationskostnader och övriga rörelsekostnader. OP-bonus till ägarkunder redovisas för alla segment på en egen rad efter kostnaderna.

De tidigare raderna tillgångar i skadeförsäkringsrörelse och tillgångar i livförsäkringsrörelse har delats upp på andra rader som bäst beskriver innehållet. En ny post är tillgångar som utgör täckning för fondanknutna avtal.

De tidigare raderna skulder i skadeförsäkringsrörelse och skulder i livförsäkringsrörelse i balansräkningen har delats upp på andra rader som bäst beskriver innehållet. Som nya rader redovisas försäkringsskulden samt skulder för fondanknutna försäkrings- och placeringsavtal.

Not 2 Nyckeltal och formler för nyckeltalen

	1–9/ 2016	1–9/ 2015
Räntabilitet på eget kapital (ROE), %	10,2	12,0
Räntabilitet på eget kapital (ROE) till verkligt värde, %	9,6	12,0
Räntabilitet på totalt kapital (ROA), %	0,76	0,83
Kostnadernas andel av intäkterna, %	51	50
Antalet anställda i genomsnitt	12 276	12 195

ALTERNATIVA NYCKELTAL

Europeiska värdepappersmyndighetens (ESMA) nya anvisningar om alternativa nyckeltal trädde i kraft 3.7.2016. Alternativa nyckeltal redovisas för att beskriva den ekonomiska utvecklingen i affärsrörelsen och förbättra jämförbarheten mellan olika rapportperioder. Alternativa nyckeltal ska inte betraktas som ersättande mätare jämfört med de nyckeltal som definieras i IFRS-bokslutsreglerna.

Formlerna för de alternativa nyckeltal som tillämpas presenteras nedan och de motsvarar till innehållet de nyckeltal som presenterats tidigare.

Räntabilitet på eget kapital (ROE), %	$\frac{\text{Periodens resultat}}{\text{Eget kapital (medeltalet vid periodens början och slut)}} \times 100$
Räntabilitet på eget kapital (ROE) till verkligt värde, %	$\frac{\text{Periodens totalresultat}}{\text{Eget kapital (medeltalet vid periodens början och slut)}} \times 100$
Räntabilitet på totalt kapital (ROA), %	$\frac{\text{Periodens resultat}}{\text{Balansomslutning i genomsnitt (medeltalet vid periodens början och slut)}} \times 100$
Kostnadernas andel av intäkterna, %	$\frac{\text{Kostnader totalt}}{\text{Intäkter totalt}} \times 100$
Nedskrivningar av fordringar i kredit- och garantistocken, %	$\frac{\text{Nedskrivningar av fordringar} \times (\text{dagar i räkenskapsperioden} / \text{dagar i rapportperioden})}{\text{Kredit- och garantistocken vid rapportperiodens slut}} \times 100$
Skadeförsäkringens nyckeltal:	
Skadeprocent (exkl. diskontering av pensionsansvar)	$\frac{\text{Ersättningar och skaderegleringskostnader}}{\text{Premieintäkter (netto)}} \times 100$
Driftskostnadsprocent	$\frac{\text{Driftskostnader + avskrivningar/justeringar av immateriella tillgångar som uppkommit i samband med företagsköp}}{\text{Premieintäkter (netto)}} \times 100$
Riskprocent (exkl. diskontering av pensionsansvar)	$\frac{\text{Ersättningar exkl. skaderegleringskostnader}}{\text{Premieintäkter (netto)}} \times 100$
Totalkostnadsprocent (exkl. diskontering av pensionsansvar)	Skadeprocent + driftskostnadsprocent Riskprocent + omkostnadsprocent
Omkostnadsprocent	$\frac{\text{Driftskostnader och skaderegleringskostnader}}{\text{Premieintäkter (netto)}} \times 100$
Operativ skadeprocent	$\frac{\text{Ersättningar exkl. förändringar i beräkningsgrunden}}{\text{Premieintäkter exkl. förändringar i beräkningsgrunden (netto)}} \times 100$
Operativ driftskostnadsprocent	$\frac{\text{Driftskostnader}}{\text{Premieintäkter exkl. förändringar i beräkningsgrunden (netto)}} \times 100$
Operativ totalkostnadsprocent	Operativ skadeprocent + operativ driftskostnadsprocent Operativ riskprocent + operativ omkostnadsprocent
Operativ riskprocent (exkl. diskontering av pensionsansvar)	$\frac{\text{Ersättningar exkl. skaderegleringskostnader och förändringar i beräkningsgrunden}}{\text{Premieintäkter (netto) exkl. förändringar i beräkningsgrunden}} \times 100$
Operativ omkostnadsprocent	$\frac{\text{Driftskostnader och skaderegleringskostnader}}{\text{Premieintäkter (netto) exkl. förändringar i beräkningsgrunden}} \times 100$

NYCKELTAL SOM KALKYLERAS SEPARAT

Kapitalrelation, %	$\frac{\text{Kapitalbas totalt}}{\text{Totalt riskvägt exponeringsbelopp}} \times 100$
Tier 1-kapitalrelation, %	$\frac{\text{Primärkapital (Tier 1)}}{\text{Totalt riskvägt exponeringsbelopp}} \times 100$
Kärnprimärkapitalrelation (CET1), %	$\frac{\text{Kärnprimärkapital (CET1)}}{\text{Totalt riskvägt exponeringsbelopp}} \times 100$
Solvensprocent	$\frac{\text{Kapitalbas}}{\text{Kapitalkrav (SCR)}} \times 100$
Bruttosoliditetsgrad (leverage ratio), %	$\frac{\text{Primärkapital (T1)}}{\text{Exponeringsbelopp}} \times 100$
Likviditetstäckningskrav (LCR), %	$\frac{\text{Likvida tillgångar}}{\text{Likviditetsutflödena - likviditetsinflöden i stressituationer}} \times 100$
Kapitalrelationen enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat, %	$\frac{\text{Konglomeratets kapitalbas totalt}}{\text{Minimibeloppet av konglomeratets kapitalbas totalt}} \times 100$
Avkastning på ekonomiskt kapital, %	$\frac{\text{Resultat och kundbonus efter skatt (12 månaders glidande)}}{\text{Ekonomiskt kapital i snitt}} \times 100$

SKADEFÖRSÄKRINGENS OPERATIVA RESULTAT

	1-9/ 2016	1-9/ 2015	Förändring %	1-12/ 2015
Milj. €				
Premieintäkter	1 061	1 037	2,2	1 396
Försäkringsersättningar	-731	-715	2,2	-972
Driftskostnader	-187	-181	3,2	-247
Avskrivningskorrigerering av immateriella tillgångar	-16	-16	-0,3	-21
Försäkringstekniskt bidrag	127	126	1,4	156
Placeringsintäkter och -kostnader	87	110	-21,3	125
Övriga intäkter och kostnader	-14	-18	-18,7	-22
Resultat före skatt	200	218	-8,5	259
Förändring i fonden för verkligt värde, brutto	83	-108		-87
Resultat före skatt till verkligt värde	282	110		171

Vid beräkningen av Skadeförsäkringens nyckeltal används skadeförsäkringsbolagens rörelsevisa kostnader, som inte redovisas enligt samma principer i koncernens resultaträkning.

Not 3 Räntenetto					
Milj. €		7-9/ 2016	7-9/ 2015	1-9/ 2016	1-9/ 2015
Ränteintäkter					
Fordringar på kreditinstitut		1	-2	4	-3
Fordringar på kunder					
Lån		295	310	891	938
Finansiella leasingfordringar		4	4	11	12
Krediter som minskat i värde och övriga åtaganden		1	1	2	2
Skuldebrev					
Som innehas för handel		2	3	7	9
Som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen			0		0
Som kan säljas		31	37	96	114
Som hålls till förfall		1	1	2	3
Lån och fordringar		0	0	1	3
Derivatinstrument					
Som innehas för handel		223	277	722	864
Säkring av verkligt värde		-33	-28	-97	-90
Säkring av kassaflöde		10	8	28	25
Den ineffektiva andelen av säkring av kassaflödet		-1	0	1	-1
Övriga		2	1	5	1
Totalt		536	612	1 674	1 877
Räntekostnader					
Skulder till kreditinstitut		8	1	21	3
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen		0	0	0	0
Skulder till kunder		22	38	75	117
Skuldebrev emitterade till allmänheten		71	84	215	267
Efterställda skulder					
Kapitallån		1	2	3	5
Övriga		11	11	34	30
Derivatinstrument					
Som innehas för handel		189	251	633	795
Säkring av verkligt värde		-37	-31	-108	-110
Övriga					
Övriga		2	0	5	4
Totalt		268	356	877	1 110
Räntenetto utan värderingsposter i säkringsredovisning		268	255	797	767
Säkringsinstrument		-10	-31	-35	-61
Värdoförändringar i de säkrade posterna		12	31	37	61
Räntenetto		271	256	799	767

Not 4 Försäkringsnetto

Milj. €	7-9/ 2016	7-9/ 2015	1-9/ 2016	1-9/ 2015
Premieintäkter, netto				
Premieinkomst	256	252	1 171	1 160
Återförsäkrares andel	1	0	-5	-9
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	112	112	-108	-122
Återförsäkrares andel	-7	-8	4	10
Totalt	362	357	1 062	1 039
Ersättningar, netto				
Betalda ersättningar	197	198	642	597
Återförsäkrares andel	-12	-12	-26	-24
Förändring i avsättning för oreglerade skador	27	31	26	70
Återförsäkrares andel	8	3	18	8
Totalt	220	220	660	652
Övriga poster i skadeförsäkring	0	-1	-3	-3
Livförsäkringens riskrörelse	7	4	20	16
Försäkringsnetto totalt	149	140	418	399

Not 5 Provisionsintäkter, netto

Milj. €	7-9/ 2016	7-9/ 2015	1-9/ 2016	1-9/ 2015
Provisionsintäkter				
Utlåning	49	48	154	152
Inlåning	1	1	4	4
Betalningsrörelse	66	65	195	188
Värdepappersförmedling	4	5	11	17
Värdepappersemissioner	0	5	5	11
Fonder	31	27	100	93
Kapitalförvaltning och juridiska ärenden	17	17	56	60
Garantier	5	5	16	16
Bostadsförmedling	17	17	51	52
Försäkringsförmedling	10	11	46	52
Livförsäkringens belastningsinkomst	15	19	66	62
Återbäring av fondanknutna förvaltningsprovisioner	16	17	46	47
Övriga	6	7	15	18
Totalt	237	244	765	772
Provisionskostnader				
Betalningsrörelse	17	17	52	47
Värdepappersförmedling	-2	0	7	4
Värdepappersemissioner	1	1	2	3
Kapitalförvaltning och juridiska ärenden	3	5	11	14
Försäkringsrörelsen	10	9	30	27
Övriga	7	8	24	25
Totalt	36	39	127	120
Provisionsintäkter, netto, totalt	200	205	637	652

Not 6 Nettointäkter från placeringsverksamhet

Milj. €	7-9/ 2016	7-9/ 2015	1-9/ 2016	1-9/ 2015
Finansiella tillgångar som kan säljas				
Skuldebrev	31	29	144	111
Egetkapitalinstrument	17	31	62	199
Utdelningar	8	5	33	36
Nedskrivningar och återföringar av nedskrivningar	-4	-4	-29	-10
Totalt	52	61	210	336
Som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen				
Försäkring				
Skuldebrev	18	-1	64	-1
Egetkapitalinstrument	4		7	
Derivatinstrument	37	43	211	-25
Bankrörelse och Övrig rörelse				
Värdepappershandel	33	19	50	69
Valutaverksamhet	5	2	28	15
Förvaltningsfastigheter	2	8	18	13
Övriga	1	0	2	1
Totalt	99	73	381	72
Som redovisats till det upplupna anskaffningsvärdet				
Lån och övriga fordringar	3	2	5	5
Nedskrivningar och återföringar av nedskrivningar	0	0	0	0
Totalt	3	2	5	5
Livförsäkring				
Räntegottgörelse på kunders försäkringsbesparingar	-23	-24	-71	-73
Förändring i försäkringsskuld	-5	-27	-53	67
Övriga försäkringstekniska poster	-17	5	-163	-10
Totalt	-45	-47	-287	-16
Skadeförsäkring				
Upplösning av diskontering	-9	-9	-27	-29
Totalt	-9	-9	-27	-29
Nettointäkter från placeringsverksamhet totalt	99	79	282	368

Not 7 Nedskrivningar av fordringar

Milj. €	7-9/ 2016	7-9/ 2015	1-9/ 2016	1-9/ 2015
Fordringar som nedskrivits som kredit-och garantiförluster	10	7	69	43
Återföringar av fordringar som avskrivits	-3	-4	-11	-11
Ökning av individuella nedskrivningar	19	18	54	65
Minskning av individuella nedskrivningar	-14	-8	-82	-44
Gruppvisa nedskrivningar	0	-3	6	-6
Nedskrivningar av fordringar totalt	12	10	36	47

Not 8 Kategorisering av finansiella tillgångar och skulder

	Lån och fordringar	Investe- ringar som hålls till förfall	Finansiella tillgångar som redo- visas till verkligt värde via resultat- räkningen*	Finansiella tillgångar som kan säljas	Säkrings- instru- ment	Totalt
Tillgångar, milj. €						
Kontanta medel	8 736					8 736
Fordringar på kreditinstitut	351					351
Derivatinstrument			5 680		671	6 351
Fordringar på kunder	77 846					77 846
Tillgångar som utgör täckning för fondanknutna avtal			8 795			8 795
Skuldebrev		92	4 228	18 682		23 002
Egetkapitalinstrument			623	2 364		2 987
Övriga finansiella tillgångar	2 688					2 688
Finansiella tillgångar	89 621	92	19 326	21 046	671	130 756
Andra tillgångar än finansiella instrument						3 507
Totalt 30.9.2016	89 621	92	19 326	21 046	671	134 264

	Lån och fordringar	Investe- ringar som hålls till förfall	Finansiella tillgångar som redo- visas till verkligt värde via resultat- räkningen*	Finansiella tillgångar som kan säljas	Säkrings- instru- ment	Totalt
Tillgångar, milj. €						
Kontanta medel	8 619					8 619
Fordringar på kreditinstitut	425					425
Derivatinstrument			5 226		536	5 763
Fordringar på kunder	75 192					75 192
Tillgångar som utgör täckning för fondanknutna avtal			8 640			8 640
Skuldebrev		108	858	17 372		18 338
Egetkapitalinstrument			70	2 387		2 457
Övriga finansiella tillgångar	2 428					2 428
Finansiella tillgångar	86 664	108	14 794	19 760	536	121 862
Andra tillgångar än finansiella instrument						3 283
Totalt 31.12.2015	86 664	108	14 794	19 760	536	125 145

* Balansposten investeringstillgångar omfattar skade- och livförsäkringens skuldebrev och egetkapitalinstrument som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen.

Skulder, milj. €	Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	Övriga skulder	Säkrings-instrument	Totalt
Skulder till kreditinstitut		3 510		3 510
Derivatinstrument	5 088		323	5 411
Skulder till kunder		59 636		59 636
Försäkringsskuld		11 070		11 070
Skulder för fondanknutna försäkrings- och placeringsavtal	8 823			8 823
Skuldebrev emitterade till allmänheten		29 072		29 072
Efterställda skulder		1 460		1 460
Övriga finansiella skulder		3 435		3 435
Finansiella skulder	13 911	108 182	323	122 417
Andra skulder än finansiella skulder				1 774
Totalt 30.9.2016	13 911	108 182	323	124 191

Skulder, milj. €	Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	Övriga skulder	Säkrings-instrument	Totalt
Skulder till kreditinstitut		1 673		1 673
Derivatinstrument	5 017		352	5 369
Skulder till kunder		58 220		58 220
Försäkringsskuld		7 705		7 705
Skulder för fondanknutna försäkrings- och placeringsavtal	8 666			8 666
Skuldebrev emitterade till allmänheten		27 706		27 706
Efterställda skulder		1 590		1 590
Övriga finansiella skulder		3 248		3 248
Finansiella skulder	13 683	100 141	352	114 176
Andra skulder än finansiella skulder				1 645
Totalt 31.12.2015	13 683	100 141	352	115 822

Obligationslånen bland skuldebrev emitterade till allmänheten har behandlats i bokföringen till det upplupna anskaffningsvärdet. Det verkliga värdet på de här skuldebrev som uppskattats med hjälp av den information som fanns att få från marknaden och etablerade värderingsmetoder var vid slutet av september 760 miljoner euro (441) högre än det bokförda värdet. Efterställda skulder har behandlats till det upplupna anskaffningsvärdet. Det verkliga värdet av efterställda skulder är större än det upplupna anskaffningsvärdet, men fastställandet av tillförlitliga verkliga värden är osäkert.

Not 9 Klassificering av finansiella instrument återkommande värderade tillverkligt värde enligt värderingsmetod

Tillgångarnas verkliga värden 30.9.2016, milj. €	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen				
Egetkapitalinstrument	489	107	27	623
Skuldinstrument	2 221	1 940	67	4 228
Fondanknutna avtal	6 343	2 452		8 795
Derivatinstrument	6	6 174	172	6 351
Finansiella tillgångar som kan säljas				
Egetkapitalinstrument	855	603	906	2 364
Skuldinstrument	14 219	4 127	336	18 682
Totalt	24 133	15 402	1 508	41 043

Tillgångarnas verkliga värden 31.12.2015, milj. €	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen				
Egetkapitalinstrument		70		70
Skuldinstrument	616	221	21	858
Fondanknutna avtal	6 425	2 215		8 640
Derivatinstrument	2	5 584	176	5 763
Finansiella tillgångar som kan säljas				
Egetkapitalinstrument	1 683	-9	712	2 387
Skuldinstrument	12 037	5 042	293	17 372
Totalt	20 763	13 124	1 203	35 090

Skuldernas verkliga värden 30.9.2016, milj. €	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen				
Fondanknutna avtal	6 364	2 460		8 823
Övriga		0		0
Derivatinstrument	11	5 277	123	5 411
Totalt	6 375	7 737	123	14 235

Skuldernas verkliga värden 31.12.2015, milj. €	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen				
Fondanknutna avtal	6 444	2 222		8 666
Övriga		0		0
Derivatinstrument	35	5 199	135	5 369
Totalt	6 480	7 421	135	14 035

Nivå 1: Noterade marknadspris

De poster som klassificerats till Nivå 1 består av aktier som noterats på börser, företags, staters och finansiella instituts noterade skuldinstrument och börsderivat. Det verkliga värdet för ifrågakvarande instrument bestäms på basis av noteringar från fungerande marknader.

Nivå 2: Värderingsmetoder som baserar sig på indata som kan observeras

Värderingsmetoder som baserar sig på tillförlitliga kalkylparametrar. Med verkligt värde för instrument som klassificerats till Nivå 2 avses det värde som kan härledas ur marknadsvärdet för det finansiella instrumentets delar eller för motsvarande finansiella instrument eller ett värde som kan beräknas med värderingsmodeller och -metoder som allmänt godtas på finansmarknaden, om ett marknadsvärde kan bestämmas tillförlitligt med dem. Till den här nivån har klassificerats största delen av OP Företagsbankskoncernens OTC-derivat samt företags, staters och finansiella instituts noterade skuldinstrument som inte klassificerats till Nivå 1.

Nivå 3: Värderingsmetoder som baserar sig på indata som kan inte observeras

Värderingsmetoder, vilkas kalkylparametrar innehåller osäkerhet. Instrument som klassificerats till Nivå 3 värderas med prissättningsmodeller, vilkas kalkylparametrar innehåller osäkerhet. Dessutom klassificeras till Nivå 3 skuldinstrument för vilka det på värderingsdagen på marknaden finns endast några eller inga noteringar. I ifrågakvarande balansklass ingår de mest komplicerade OTC-derivaten samt sådana derivat med lång löptid där den marknadsdata som använts för värderingen har extrapolerats, vissa private equity-investeringar, olikvida lån, strukturerade lån inkl. värdepapperiserade lån och strukturerade skuldebrev samt hedge-fonder. Det verkliga värdet i Nivå 3 består av prisuppgifter från utomstående.

Omklassificeringar mellan olika nivåer av värderingen till verkligt värde

Omklassificeringen mellan olika nivåer anses ha skett den dag då den transaktion som omklassificeringen medfört skett eller den dag då omständigheterna ändrats.

Värderingsmetoder, vilkas kalkylparametrar innehåller osäkerhet (Nivå 3)

Specifikation av finansiella tillgångar och skulder	Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	Derivat-instrument	Finansiella tillgångar som kan säljas	Tillgångar totalt
Finansiella tillgångar, milj. €				
Ingående balans 1.1.2016	43	176	979	1 199
Resultaträkningens nettointäkter	-4	-5	-43	-52
Nettointäkter i rapporten över totalresultat			5	5
Förvärv	56		366	422
Försäljningar	0		-102	-102
Emissioner				0
Amorteringar	0			0
Omklassificering till Nivå 3			109	109
Omklassificering från Nivå 3			-72	-72
Utgående balans 30.9.2016	94	172	1 242	1 508

	Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	Derivat-instrument	Skulder totalt
Finansiella skulder, milj. €			
Ingående balans 1.1.2016		135	135
Resultaträkningens nettointäkter		-12	-12
Utgående balans 30.9.2016		123	123

Specifikation av nettointäkter enligt resultatpost 30.9.2016	Räntenetto	Netto-intäkter från placerings-verksamhet	Rapport över total-resultat/ Förändring i fonden för verkligt värde	Nettointäkter från tillgångar och skulder som innehas vid periodens slut
Milj. €				
Realiserade nettointäkter	-4			-4
Orealiserade nettointäkter	-5	-43	5	-43
Nettointäkter totalt	-9	-43	5	-48

Derivaten i Nivå 3 består av derivat som strukturerats för kundernas behov, så marknadsrisken har täckts med ett motsvarande derivatinstrument. Den öppna marknadsrisken har ingen effekt på resultatet. Derivaten i Nivå 3 hänför sig till strukturerade obligationslån som OP Företagsbanken emitterat där avkastningen är beroende av värdeutvecklingen i ett inbäddat derivat. Värdeförändringen i de här inbäddade derivaten har inte redovisats i tabellen ovan. Dessutom har till Nivå 3 klassificerats derivat med lång löptid, för vilka den marknadsdata som använts för värderingen har extrapolerats.

Förändringar i värderingsfaktorer

Inga väsentliga ändringar har gjorts i värderingsmetoderna under 2016.

Not 10 Derivatinstrument

	Nominellt värde/återstående löptid			Totalt	Verkligt värde*	
	Under 1 år	1–5 år	Över 5 år		Tillgångar	Skulder
30.9.2016, milj. €						
Räntederivat	44 786	69 709	59 471	173 966	5 816	5 077
Clearas via central motpart	6 506	31 837	28 794	67 137	1 610	1 893
Valutaderivat	28 730	11 390	3 620	43 740	1 328	1 442
Aktie- och indexbundna derivat	71	6		77	4	0
Kreditderivat	28	291	38	356	8	8
Övriga derivat	349	523	2	874	64	28
Derivat totalt	73 964	81 920	63 130	219 014	7 221	6 555

	Nominellt värde/återstående löptid			Totalt	Verkligt värde*	
	Under 1 år	1–5 år	Över 5 år		Tillgångar	Skulder
31.12.2015, milj. €						
Räntederivat	38 498	83 365	58 255	180 119	4 408	3 977
Clearas via central motpart	7 712	26 807	24 664	59 183	890	863
Valutaderivat	30 956	9 766	6 706	47 428	1 528	1 479
Aktie- och indexbundna derivat	282	6		288	15	
Kreditderivat	15	126	82	223	10	13
Övriga derivat	185	722	14	921	83	61
Derivat totalt	69 936	93 985	65 057	228 979	6 043	5 530

* I de verkliga värdena ingår upplupna räntor som i balansräkningen redovisas bland övriga tillgångar eller avsättningar och övriga skulder. Dessutom har de verkliga värdena för derivat som clearas av centrala motparter kvittats i balansräkningen.

Not 11 Finansiella tillgångar och skulder som dragits av från varandra eller som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om netting

Finansiella tillgångar

	Finansiella tillgångar som inte kvittats i balansräkningen						Netto
	Finansiella tillgångar, brutto	Finansiella skulder, brutto, som avdras från finansiella tillgångar*	Netto som redovisas i balansräkningen**	Allmänna avtal om derivatkontrakt***	Mottagna säkerheter		
30.9.2016, milj. €							
Derivat	7 946	-1 595	6 351	-3 410	-828		2 113

	Finansiella tillgångar som inte kvittats i balansräkningen						Netto
	Finansiella tillgångar, brutto	Finansiella skulder, brutto, som avdras från finansiella tillgångar*	Netto som redovisas i balansräkningen**	Allmänna avtal om derivatkontrakt***	Mottagna säkerheter		
31.12.2015, milj. €							
Derivat	6 633	-870	5 763	-3 412	-1 030		1 321

Finansiella skulder

	Finansiella skulder som inte kvittats i balansräkningen						Netto
	Finansiella skulder, brutto	Finansiella tillgångar, brutto, som avdras från finansiella skulder*	Netto som redovisas i balansräkningen**	Allmänna avtal om derivatkontrakt***	Ställda säkerheter		
30.9.2016, milj. €							
Derivat	7 292	-1 881	5 411	-3 410	-1 246		756

	Finansiella skulder som inte kvittats i balansräkningen						Netto
	Finansiella skulder, brutto	Finansiella tillgångar, brutto, som avdras från finansiella skulder*	Netto som redovisas i balansräkningen**	Allmänna avtal om derivatkontrakt***	Ställda säkerheter		
31.12.2015, milj. €							
Derivat	6 209	-840	5 369	-3 412	-1 061		896

* Inkl. det netto av derivat som clearats dagligen som ingår i kontanta medel, sammanlagt -279 (22) miljoner euro.

** Verkligt värde utan upplupen ränta.

*** Enligt praxis ingås allmänna avtal om derivatkontrakt med alla derivatmotparter.

Clearing av OTC-derivat via centrala motparter

I februari 2013 övergicks till clearing via centrala motparter i enlighet med EMIR-förordningen (Förordning (EU) nr 648/2012). Standardiserade OTC-derivattransaktioner med finansiella motparter clearas med London Clearing House. I den här handlingsmodellen ändras den centrala motparten vid slutet av den dagliga clearingprocessen till derivatmotpart och derivatens dagliga betalningar kvittas med derivatmotparten. Dagligen antingen betalas eller mottas en säkerhet som motsvarar förändringen i det verkliga värdet på öppna avtal (variation margin). De räntederivat som clearas via centrala motparter kvittas i balansräkningen.

Övrig bilateral clearing av OTC-derivat

På derivataffärer mellan koncernen och övriga kunder samt sådana derivataffärer som inte clearas via centrala motparter enligt förordningen, tillämpas antingen ISDAs, koncernens egna eller Finansbranschens Centralförbunds allmänna avtal om derivatkontrakt. På basis av de här avtalen kan betalningarna för derivat kvittas transaktionsvis per betalningsdag och då en motpart blivit insolvent eller försatt i konkurs. I avtalsvillkoren kan man dessutom avtala om motpartsspecifika säkerheter. De här derivaten bruttoredo visas i balansräkningen.

Not 12 Fordringar på kreditinstitut och kunder samt problemfordringar

	Inte ned- skrivna (brutto)	Ned- skrivna (brutto)	Totalt	Individuella nedskriv- ningar	Gruppvisa nedskriv- ningar	Balans- värde
30.9.2016, milj. €						
Fordringar på kreditinstitut och kunder						
Fordringar på kreditinstitut	352		352		1	351
Fordringar på kunder, varav	76 518	587	77 104	412	61	76 631
Bankgarantifordringar	5	9	14	9	1	5
Finansiell leasing	1 215		1 215			1 215
Totalt	78 085	587	78 672	412	63	78 197
Fordringar på kreditinstitut och kunder sektorvis						
Företag	26 694	421	27 115	324	33	26 758
Finansiella företag (inkl. försäkringsföretag)	1 062	0	1 062	0	2	1 060
Hushåll	48 912	160	49 072	85	27	48 961
Ideella organisationer	677	6	682	3	1	679
Offentlig sektor	740		740	0	0	740
Totalt	78 085	587	78 672	412	63	78 197
	Inte ned- skrivna (brutto)	Ned- skrivna (brutto)	Totalt	Individuella nedskriv- ningar	Gruppvisa nedskriv- ningar	Balans- värde
31.12.2015, milj. €						
Fordringar på kreditinstitut och kunder						
Fordringar på kreditinstitut	426		426		1	425
Fordringar på kunder, varav	73 903	620	74 523	441	56	74 026
Bankgarantifordringar	6	17	23	18	0	5
Finansiell leasing	1 166		1 166			1 166
Totalt	75 495	620	76 115	441	57	75 617
Fordringar på kreditinstitut och kunder sektorvis						
Företag	25 491	471	25 961	358	32	25 571
Finansiella företag (inkl. försäkringsföretag)	1 124	0	1 124	0	2	1 122
Hushåll	47 528	143	47 671	79	22	47 570
Ideella organisationer	665	6	671	4	1	667
Offentlig sektor	688		688		0	688
Totalt	75 495	620	76 115	441	57	75 617

	Icke nödlidande ("performing") fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Nödlidande ("non-per- forming") fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Individuella ned- skrivningar	Fordringar på kreditinstitut och kunder (netto)
Problemfordringar 30.9.2016, milj. €					
Över 90 dagar förfallna fordringar		599	599	208	391
Sannolikt obetalda		464	464	154	310
Lånefordringar som beviljats en eftergift	1 668	267	1 935	50	1 886
Totalt	1 668	1 330	2 999	412	2 586

	Icke nödlidande ("performing") fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Nödlidande ("non-per- forming") fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Individuella ned- skrivningar	Fordringar på kreditinstitut och kunder (netto)
Problemfordringar 31.12.2015, milj. €					
Över 90 dagar förfallna fordringar		543	543	223	319
Sannolikt obetalda		499	499	175	325
Lånefordringar som beviljats en eftergift	1 310	191	1 501	43	1 458
Totalt	1 310	1 233	2 543	441	2 102

Nyckeltal, %

Individuella nedskrivningar, % av problemfordringar	30.9.2016	31.12.2015
	13,7 %	17,3 %

Som över 90 dagar förfallna fordringar rapporteras det återstående kapitalet på en fordran där räntan eller kapital förfallit till betalning men inte betalats på tre månader. Som avtal som sannolikt blir obetalade rapporteras avtal i de svagaste ratingklasserna (F för privatkunder och 11–12 för övriga). Som lånefordringar som beviljats en eftergift rapporteras fordringar där villkoren omförhandlats på grund av att kundens betalningsförmåga försämrats. Lånevillkoren för omförhandlade fordringar har mildrats till följd av kundens ekonomiska svårigheter till exempel genom att bevilja kunden amorteringsfrihet för 6–12 mån.

Not 13 Försäkringsrörelsens skulder

Milj. €	30.9.2016	31.12.2015
Avsättningar för oreglerade skador		
Avsättningar för pensioner	1 418	1 386
Övriga avsättningar för oreglerade skador	992	970
Räntekomplettering*	49	0
Totalt	2 459	2 357
Avsättning för intjänade premier	672	560
Skulder för fondanknutna försäkrings- och placeringsavtal		
Skuld för fondförsäkringar	7 599	7 194
Placeringsavtal	1 224	1 473
Totalt	8 823	8 666
Livförsäkringens försäkringsskuld	7 939	4 788
Totalt	19 893	16 371

* Värdet av försäkringsskuldens säkringar.

Not 14 Skuldebrev emitterade till allmänheten

Milj. €	30.9.2016	31.12.2015
Obligationslån	11 471	12 164
Obligationslån med bostadssäkerhet (covered bonds)	9 389	9 003
Bankcertifikat, företagscertifikat och ECP	8 211	6 539
Totalt	29 072	27 706

Not 15 Fonden för verkligt värde efter skatt

Milj. €	Finansiella tillgångar som kan säljas		Säkring av kassaflödet	Totalt
	Skuldebrev	Egetkapitalinstrument		
Ingående balans 1.1.2016	31	142	69	242
Förändringar i verkligt värde	200	36	53	288
Realisationsvinster överförda till resultaträkningen	-16	-59		-75
Nedskrivningar överförda till resultaträkningen		28		28
Överföringar till räntenetto			-29	-29
Uppskjuten skatt	-37	-1	-5	-42
Utgående balans 30.9.2016	178	146	88	411

Milj. €	Finansiella tillgångar som kan säljas		Säkring av kassaflödet	Totalt
	Skuldebrev	Egetkapitalinstrument		
Ingående balans 1.1.2015	139	206	80	425
Förändringar i verkligt värde	-118	37	11	-69
Realisationsvinster överförda till resultaträkningen	-29	-132		-160
Nedskrivningar överförda till resultaträkningen		10		10
Överföringar till räntenetto			-24	-24
Uppskjuten skatt	29	17	3	49
Utgående balans 30.9.2015	22	138	70	230

Fonden för verkligt värde före skatt uppgick till 514 miljoner euro (287) och den uppskjutna skatteskuld som ansluter sig till den uppgick till 102 miljoner euro (57). Vid slutet av rapportperioden ingick i fonden för verkligt värde totalt 244 miljoner euro (246) i positiva värdeförändringar och totalt 29 miljoner euro (25) i negativa värdeförändringar i egetkapitalinstrument.

Den negativa fonden för verkligt värde upplöses genom värdestegringar på tillgångarna och resultatförda nedskrivningar.

Not 16 Ställda säkerheter

Milj. €	30.9.2016	31.12.2015
Ställda för egna skulder och åtaganden		
Inteckningar	1	1
Panter	1	5
Krediter (säkerhet för covered bonds)	10 048	10 053
Övriga	2 230	671
Övriga ställda säkerheter		
Panter *	3 281	3 969
Ställda säkerheter totalt	15 561	14 699
Övriga skulder med säkerhet	450	507
Obligationslån med bostadssäkerhet (covered bonds)	9 389	9 003
Skulder med säkerhet totalt	9 839	9 510

* varav 2 000 miljoner euro utgör säkerhet för den dagsinterna limiten.

Not 17 Åtaganden utanför balansräkningen

Milj. €	30.9.2016	31.12.2015
Garantier	809	764
Garantiansvar	1 818	1 848
Panter		1
Kreditlöften	11 707	10 043
Utfästelser i anslutning till kortvariga affärstransaktioner	252	194
Övriga åtaganden*	693	587
Åtaganden utanför balansräkningen totalt	15 278	13 437

* Varav skadeförsäkringsrörelsens åtaganden i kapitalfonder 144 miljoner euro (121).

Not 18 Kapitaltäckning för kreditinstitut

Kapitaltäckningen för kreditinstitut har för OP-sammanslutningen redovisats i enlighet med EU:s tillsynsförordning (EU 575/2013) (CRR).

	30.9.2016	31.12.2015
Kapitalbas, milj. €		
OP Gruppens eget kapital	10 073	9 324
Försäkringsbolagens inverkan på eget kapital avdras	-445	-200
Fonden för verkligt värde, säkring av kassaflöde	-88	-69
Tilläggsandelskapital på vilka tillämpas övergångsbestämmelse och andelskapital som inte hör till egna kapital	79	143
Kärnprimärkapital (CET1) före avdrag	9 618	9 197
Immateriella tillgångar	-576	-518
Överskott i pensionsansvar och värderingskorrigeringar	-56	-131
Planerad vinstutdelning	-62	-66
Nedskrivningar - förväntade förluster underskott	-308	-306
Kärnprimärkapital (CET1)	8 617	8 176
Kapitallån på vilka tillämpas övergångsbestämmelse	34	141
Primärkapitaltillskott (AT1)	34	141
Primärkapital (T1)	8 651	8 316
Debenturlån	1 248	1 253
Supplementärkapital (T2)	1 248	1 253
Kapitalbas totalt	9 898	9 569

Från kärnprimärkapitalet (CET1) har dragits av en försiktig värderingsjustering på 37 (69) miljoner euro.

På tilläggsandelskapital och kapitallån har tillämpats övergångsbestämmelser för gamla kapitalinstrument. I juni löstes in ett kapitallån på JPY10 miljarder, av vilket 52 miljoner euro under jämförelseperioden hade räknats till kapitalbasen. Från kapitallånen har dragits av 50 miljoner euro i enlighet med tillsynsmyndigheternas inlösningstillstånd.

	30.9.2016	31.12.2015
Totalt riskvägt exponeringsbelopp, milj. €		
Kredit- och motpartsrisk	38 468	36 445
Schablonmetoden (SA)	3 238	3 026
Exponeringar mot stater och centralbanker	39	27
Institutsexponeringar	40	29
Företagsexponeringar	1 851	1 838
Hushållsexponeringar	1 003	910
Aktieexponeringar *	7	72
Övriga**	298	151
Internmetoden (IRB)	35 230	33 418
Institutsexponeringar	1 162	1 149
Företagsexponeringar	20 863	19 587
Hushållsexponeringar	4 225	3 976
Aktieexponeringar *	7 705	7 412
Övriga	1 276	1 294
Marknads- och avvecklingsrisken, schablonmetoden	1 384	1 464
Operativ risk, schablonmetoden	3 669	3 521
Övriga risker***	296	394
Totalt	43 816	41 824

* Riskvikten för aktieexponeringar inkluderar 6,5 miljarder euro för OP Gruppens interna investeringar i försäkringsföretag.

** Av riskvikten i posten Övriga består 229 miljoner euro av uppskjutna skattefordringar som behandlas med riskvikten 250 procent av kärnprimärkapitalen i stället för att dras av.

*** Värdejustering av exponeringar (CVA)

	30.9.2016	31.12.2015
Relationstal, %		
Kärnprimärkapitalrelation (CET1)	19,7	19,5
Tier 1-kapitalrelation	19,7	19,9
Kapitalrelation	22,6	22,9
Relationstal utan övergångsbestämmelser, %	30.9.2016	31.12.2015
Kärnprimärkapitalrelation (CET1)	19,5	19,2
Tier 1-kapitalrelation	19,5	19,2
Kapitalrelation	22,3	22,2
Kapitalkrav, milj. €	30.9.2016	31.12.2015
Kapitalbas	9 898	9 569
Kapitalkrav	5 483	4 394
Buffert för kapitalkrav	4 415	5 175

Kapitalkravet 12,5 % består av minimikravet 8 %, kapitalkonserveringsbufferten 2,5 %, O-SII-kapitalkravet 2,0 % och ländersvisa kontracykliska buffertkrav för exponeringar i utlandet. O-SII-kapitalkravet trädde i kraft 1.1.2016.

	30.9.2016	31.12.2015
Skuldsättning		
Milj. €		
Primärkapital (T1)	8 651	8 316
Exponeringar totalt	120 263	114 780
Bruttosoliditetsgrad, %	7,2	7,2

Den mätare som beskriver skuldsättningen, dvs. bruttosoliditetsgraden (Leverage Ratio), redovisas enligt de nya utkasten till bestämmelser. Enligt utkasten till bestämmelser är miniminivån tre procent. Bruttosoliditetsgraden har beräknats med siffrorna vid slutet av rapportperioden.

Not 19 Exponeringar enligt ratingklass

Hushållsexponeringar enligt ratingklass (AIRB)

Alla hushållsexponeringar 30.9. 2016

Ratingklass	Exponerings belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt, %	LGD I snitt, %	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
Privatkunder totalt	49 280	86,2	0,8	15,0	3 748	6,9	150
A	30 351	85,8	0,0	13,5	455	1,5	1
B	11 015	87,4	0,1	15,6	511	4,6	2
C	4 037	88,7	0,5	19,5	608	15,1	4
D	2 131	83,6	2,3	20,1	735	34,5	10
E	1 356	77,3	20,9	19,9	1 059	78,1	55
F	390		100,0	24,9	380	97,4	78
Företagskunder totalt	1 549	71,6	3,4	23,6	477	26,1	24
2,5-5,5	484	71,1	0,4	14,7	38	7,9	0
6,0-7,0	603	70,7	1,4	26,2	154	25,5	2
7,5-8,5	302	73,9	5,0	29,3	126	41,8	4
9,0-10,0	110	73,5	23,6	28,7	72	65,5	7
11,0-12,0	50		100,0	33,4	86	173,1	10
Totalt	50 829	85,1	0,9	15,3	4 225	7,5	174

Alla hushållsexponeringar 31.12.2015

Ratingklass	Exponerings belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt, %	LGD I snitt, %	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
Privatkunder totalt	47 420	85,6	0,8	14,7	3 519	6,8	136
A	30 327	85,2	0,0	13,2	446	1,5	1
B	9 697	86,7	0,1	15,6	449	4,6	2
C	3 685	89,4	0,5	18,9	540	14,7	3
D	2 033	84,0	2,3	19,9	697	34,3	9
E	1 346	78,1	21,1	19,9	1 053	78,3	55
F	333		100,0	25,0	334	100,4	65
Företagskunder totalt	1 543	70,8	3,8	23,0	457	24,5	26
2,5-5,5	507	71,1	0,3	14,5	35	6,9	0
6,0-7,0	603	69,5	1,1	25,9	141	23,3	2
7,5-8,5	249	72,7	4,9	28,7	102	40,9	4
9,0-10,0	130	72,8	28,2	27,4	87	66,8	10
11,0-12,0	54		100,0	32,9	92	172,2	11
Totalt	48 963	84,4	0,9	14,9	3 976	7,3	162

I PD-genomsnittet och riskvikten har inte beaktats fallissemang, dvs. ratingklasserna 11,0 och 12,0 samt F. Beräkningen talen för riskvikt, genomsnitt för raderna totalt har preciserats och jämförelseuppgifterna har korrigerats till motsvarande delar.

Företagsexponeringar enligt ratingklass (FIRB)

30.9.2016

Ratingklass	Exponerings belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt, %	LGD i snitt, %	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
1,0-2,0	897	93,0	0,0	44,7	131	14,6	0
2,5-5,5	17 414	74,6	0,2	44,5	7 211	41,4	17
6,0-7,0	7 238	72,6	1,3	44,2	6 364	87,9	42
7,5-8,5	4 638	70,4	4,5	44,3	5 808	125,2	93
9,0-10,0	725	55,9	21,2	44,1	1 348	186,0	68
11,0-12,0	693	55,0	100,0	45,1			313
Totalt	31 605	73,8	1,6	44,4	20 863	67,5	533

31.12.2015

Ratingklass	Exponerings belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt, %	LGD i snitt, %	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
1,0-2,0	1 042	91,6	0,0	44,7	152	14,6	0
2,5-5,5	16 922	70,8	0,2	44,5	7 035	41,6	17
6,0-7,0	6 269	71,3	1,3	44,3	5 491	87,6	35
7,5-8,5	4 299	70,3	4,5	44,4	5 369	124,9	86
9,0-10,0	819	58,9	22,8	44,0	1 541	188,0	82
11,0-12,0	745	58,5	100,0	45,2			337
Totalt	30 096	71,1	1,7	44,5	19 587	66,7	557

I PD-genomsnittet och riskvikten har inte beaktats fallissemang, dvs. ratingklasserna 11,0 och 12,0. Beräkningen talen för riskvikt, genomsnitt för raderna totalt har preciserats och jämförelseuppgifterna har korrigerats till motsvarande delar.

Not 20 Försäkringsbolagens solvens

Milj. €	30.9.2016		31.12.2015	
	Livför- säkrings- rörelsen	Skade- försäkrings- rörelsen	Livför- säkrings- rörelsen	Skade- försäkrings- rörelsen
Medräkningsbara kapitalbasmedel	1 429	1 187	1 419	1 177
Solvenskapitalkrav (SCR)				
Marknadsrisk	725	471	665	472
Försäkringsrisk	507	306	432	300
Motpartsrisk	27	27	27	27
Operativ risk	26	43	20	45
Diversifieringseffekter och förlusttäckningskapacitet	-482	-146	-452	-129
Totalt	804	702	692	714
Buffert för SCR	625	485	727	463
SCR-relation, %	178	169	205	165

Övergångsbestämmelserna har beaktats i siffrorna för Solvens II. I siffrorna för skadeförsäkringsrörelsen ingår också siffrorna för OVY Försäkring.

Not 21 OP Gruppens kapitaltäckning enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat

Milj. €	30.9.2016	31.12.2015
OP Gruppens egna kapital	10 073	9 324
Övrig andelskapital, kapitallån, eviga lån och debenturlån	1 360	1 547
Övriga branschvisa poster som inte ingår i kapitalbasen	-142	-70
Goodwill och immateriella tillgångar	-1 404	-1 356
Värderingsdifferenser i försäkringsrörelsen	600	728
Planerad utdelning	-62	-66
Poster som enligt IFRS dras av från kapitalbasen*	-21	-57
Nedskrivningar - förväntade förluster underskott	-282	-280
Konglomeratets kapitalbas totalt	10 123	9 769
Kapitalbaskravet i kreditinstitutsverksamheten**	4 677	3 707
Kapitalbaskravet i försäkringsrörelsen***	1 506	1 406
Minimibeloppet av konglomeratets kapitalbas	6 183	5 113
Konglomeratets kapitaltäckning	3 940	4 656
Konglomeratets kapitalrelation (kapitalbasen/minimibeloppet av kapitalbasen) (%)	164	191

* Överskott i pensionsansvar, Förvaltningsfastigheternas värdeförändring, Värdering av säkringen av kassaflöde från fonden för verkligt värde.

** Riskvägda poster x 12,5 %, under jämförelseperioden riskvägda poster x 10,5 %.

*** Bedömning av SCR enligt Solvens II

Jämförelseåret har redovisats i enlighet med Solvens II. Övergångsbestämmelserna har beaktats i siffrorna. O-SII-bufferten (2 procent) som fastställts för OP Gruppen 7.1.2016 minskade kapitalrelationen med 22 procentenheter.

Not 22 Närståendetransaktioner

OP Gruppens närstående består av de företag som konsolideras i OP Gruppens bokslut, intresseföretagen, ledningen och deras nära familjemedlemmar samt övriga närstående företag. Till OP Gruppens ledning räknas OP Gruppens chefsdirektör (ordförande för OP Andelslags direktion), OP Andelslags verkställande direktör, ledamöterna och ersättarna i direktionen och ledamöterna i förvaltningsrådet. Till ledningens närstående räknas också bolag, i vilka den som hör till ledningen eller en nära familjemedlem till en sådan person har ett betydande inflytande. Övriga närstående företag är OP-Eläkekassa och OP-Eläkesäätio.

På lån beviljade till närstående tillämpas bankens normala kreditvillkor. Lånen är bundna till de referensräntor som tillämpas allmänt.

Inga väsentliga förändringar har skett i närståendetransaktionerna efter 31.12.2015.

Finansiell information 2017

Bokslutskommunikén 2016 och delårsrapporterna 2017 offentliggörs följande dagar:

Bokslutskommuniké 1.1-31.12.2016	2.2.2017
Delårsrapport 1.1-31.3.2017	27.4.2017
Delårsrapport 1.1-30.6.2017	2.8.2017
Delårsrapport 1.1-30.9.2017	1.11.2017

Helsingfors 2.11.2016

OP Andelslag
Direktionen

Närmare upplysningar:

Chefdirektör Reijo Karhinen, tfn 010 252 4500

Ekonomidirektör Harri Luhtala, tfn 010 252 2433

Kommunikationsdirektör Carina Geber-Teir, tfn 010 252 8394

op.fi och pohjola.fi